

MÉJELÉN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... frt 10.—

Félévre ... > 5.—

Negyedévre ... > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adának vissza.

— Budapest, december hó 25. —

Olvasóinkhoz.

Most *hét* éve, hogy e lapokat megindítottuk, *hét* éve, hogy irodalomban, művészetben, társadalmi és politikai kérdésekben a legszabadelvűbb eszmék és irányok szóvivői vagyunk. Hogy olvasóink a mi nézeteinket vallják és eszméinken lelkesednek, arról tanúság lapunk térfoglalása, hét évi fennállásunk. Anyagi eszközök nem állottak és ma sem állanak rendelkezésünkre és a rohamosan megnövekedett verseny elsöprött volna bennünket, ha a közönségben nem találtuk volna meg fentartó támaszunkat. Ezt a támogatást a munkánkkal szereztük meg és ezentul is munkánkkal akarjuk kiérdemelni.

Mikor nyolczadik évfolyamunkat megindítjuk, kérjük olvasóink bizalmát jövőre is. Hívek maradjunk önmagunkhoz — ez minden, amit kecségtető csalogató ígéretek helyett megfogadunk. Akik ismernek bennünket, nem fogják ezt kevéseelni.

Budapest, 1897. december 5-én.

A Hét szerkesztősege.

Krónika.

Karácsony este.

— decz. 23.

Az én jó szerkesztő-uram nem szokott belőlünk se karácsonyi, se egyéb »hangulatokat« kipiészni. A *Hét*-ben nemcsak a hangulat szabad, hanem az érzés is. Ez nagyobb érdem a másiknál. Mert a másik nem is érdem. Teringette, még csak az kellene, hogy ne gondolhassunk szabadon. Érezni, és pedig bizonyos kategória szerint érezni, már sokkal ártatlanabb és lehetségesebb dolog. Ki ne tenné meg egy jó szóért? Ha alkonyatkor muzsikálok és »valami ábrándosat« kérnek, szívesen szolgállok vele; míg a g-durból áttakordozok a cis mollba, meglehet, az óbudai képviselőválasztáson jár az eszem, de aztán mikor süttetni kezdem a holdat, egészen mechanice, egyszer csak látom, hogy fehéredik a fal és jázminbokr arnyéka remeg rajta; nincs Budapest, nincs harmadik emelet, nincs villamosvasút, — beledisputáltam magamat a kívánt hazudságba és talán, sőt bizonyosan, én hiszek benne legjobban.

A »hangulat«, melyet e papirosra kótázok, nem megrendelt dolog. Még magam sem rendeltem meg. Önként látogat meg az ünnep hetében már évek óta, egyszerűen az emlékezés révén. Mert amit leírok, karácsonykor történt. A szent estén-e? Első vagy másodnap? Igazán mondom, nem emlékszem már. De bizonyos, hogy december 25-ike körül volt.

És gyalázatos idő volt. Scirocco. A Jóniai tengeren. Sakkoztunk; a comandante meg én. A táblát heveder kötötte az asztalra. A még álló figurákat szeg rögzítette a koczkák közepére; a kiűtött figurák a tábla vályujában henteregtek, gurultak előre hátra, szörnyű szabályossággal. A függőlámpa majd vakítóan, forrón közeledett hozzám, és ilyenkor a comandante másfélméter magasságban trónolt fölöttem odaát; majt eltávolodott tőlem a lámpa és szinte sötétben hagyott és ilyenkor elsüllyedt a comandante, csak nagy hadi tervektől fűvő kopasz homlokát láttam lent a tábla szélén.

Kilencz órakor hozta a komornyik a grogot. Olyanforma mozdulatokkal, mint mikor a jongleur vágató ló tetejében lapdát egyensúlyoz pálcza hegyén. Alkalmas pillanatban lekaptuk a poharat a tálczáról. Ha az ember kezében van, már nem is lötykölődik benne a folyadék; remekül meg lehet inni, csak letenni nem szabad. A comandante mély gondolatokba merülve, soká kevergette grogját, aztán hirtelen leöblítette, egy fekete tornyot beszurt a királlyal szembe, azt mondván: »*Scacco!*« és egyet intett szemöldökével a komornyiknak. A komornyik kivitte a két üres poharat és nemsokára két teli pohárral tért vissza.

Mindaz, a mit az előbbi bekezdésben leírtam, szó-rul-szóra ismétlődött még háromszor, kivéve, hogy a comandante harmadikszor nem azt mondta, hogy »*scacco*«, hanem azt, hogy »*matto*«; de a szemöldökével még mindig úgy intett, mint előbb. Engedelmet kértem. Beburkolódtam mackintoshomba és ki, fölmentem a parancshidra.

Didergősen langyos, fekete éjszaka volt. Szél nem fujt, csak valami súlyos, erős levegőáramlást érzett az ember maga körül. Nem esett; de zápor se hat úgy csontig, mint ez a hig, mozdulatlan, sötét nedvesség. Csuszós és tapadós minden; a lépcsőfokok, a karfa. És a tengerszag, a borókaliget éjjeli párájánál nehezebb, fojtóbb tengerszag. A vizek hallgattak. Haj, mikor harsogva dől a hullám és sörénye szikrázik az éjben, az vidám, szép dolog. De a scirocco alatt nesztelenül domborodnak a roppánt, gömbölyűhátú, sima vízhegyek és loppal mélyednek a hajó gerincze alatt a lágy, csendes, szelid örvények. A hidnak jobb végén zöld lámpa, bal végén vörös lámpa sugara sütötte be a tenger lassu, ádáz mozgalmát egynehány méterre; de ez az egynehány méter a végtelenség. És a vérszín nem olyan csunya, mint az a fakó üvegöld. Középuitt az irányzótű kivilágított sisakja; vászon burokbán, csak egy vékony résen szolgált ki az éles, sárga fény. Két nehéz, formátlan ru

hába burkolt ember állt a hidon. A strázsáló matróz meg a kapitány.

A kapitány a magyar kapitány volt. Bácskai ember. Akiből egyrészt Robinson, másrészt a csajkások még mindig élő hagyománya csinált tengerészt. Ő is elmondta, a mit minden tizennégy éves fiú elmond: »Tengerész akarok lenni.« Idefönt ilyenkor a pipa csutorája mellől csak annyit dörög az apa: »Számár vagy, Gyuri.« Azzal vége. De odalent, Titel körül, a hajósmesterség még mindig nem kivételes pálya. Szaván fogták a gyereket. Zsupsz, le vele az intézetbe. Én legalább azt hiszem, hogy egészen így történt. A magyar kapitányról különben csak negyedik nap tudtam meg, hogy magyar.

Fekete taliánképű, ritka, göndör arab szakálu ember volt, a Quarnero és Isztria horvátos velencei dialektusát beszélte, a *Nagy Lajos* hajót úgy emlegette, hogy »Nadsi Lajos«, a *Tiszát* meg per a »Ticzca.« Mikor aztán megismertük egymást, egy kis változást vettem rajta észre az asztalnál. Borát nem itta többé olyan egykedvűen, mint addig, csupa szömjúságoltó folyadék gyanánt. Előbb mindig rám tekintett, aztán valami tempózó, gentrys fogással kapta föl poharát, mint a ki koccintani akar és egy hajtásra öntötte le. Ez a bácskai ember volt, aki a borban amolyan betyáros és önmagát csufoló elérzékenyüléssel a haza, sőt Bács-Bodrogvármegye szimbólumát látja és mindig félig keserű, félig tréfás virtussal iszik.

... Megállottam mellette a hid végében. Nem vett észre.

— Ha ma otthon volnánk, levágattunk volna egy fertály bárányt.

Igy szólottam hozzá bácskai nyelven. Gyöngébbek kedvéért: ez a fertály bárány, mely levágatik és paprikássá leszen, titkos retorikai forma: *pars pro toto*: ivást, óriás nagy ivást jelent, számtalan »ráköszöntésekkel« és »trojaniczákkal« (egy deczis pohárka, melyet minden karakteres ember egy hajtókára iszik ki, harminczszor, negyvenszer stb.)

De éreztem, (a sötétségben csak érezhettem) hogy a kapitány nem mosolyog.

— Rég voltam otthon, — mondta, hogy valamit mondjon.

— Bizony én is rég jártam a Bácskában. Van jó tizenöt esztendeje.

— Én nem is megyek haza, míg nem szabadulok innen. Minden második évben az az egy hónap rosszabb a semminél. Az ember ebből az életből ki se zökken és a másikba bele se zökken azalatt. Felemás állapot. Engem majd csak akkor lát Baja városa, ha Vojnits Pista csakugyan becsinál abba a kis őrökségbe.

Nagyot, mélyet dőlt alattunk a hajó. Elégé birom a tengert, de az az érzés, mikor így magával ragad a lesüllyedő negyedfélezer tonna, még mindig valami ostoba, tárgyaltan elképedést idéz elő bennem, a szédülés révén egészen fizikailag; és ez az üres csodálkozás most elegyedett az igazival.

— Hát a kapitány ur el akarja hagyni a tengert?

És azt a tengerimádó hangján kérdeztem, a tengerimádóén, a ki még az ilyen gyalázatos sciroccos éjszaka is hű az ő szerelméhez.

A kapitány, azt hiszem, egyet köpött a zöld lámpa fölött, ki a végtelenbe és azt mondta:

— El biz én.

Szivarokat vettem elő és meggyújtottam a tűzi szer szám kanóczát. A kis piros tűzrózsa sziporkázása egy pillanatra bevilágította azt a barna arcot, mikor a szivart rányomtuk. És láttam, hogy az az arc dühös.

— Nincs ennél keservesebb szolgálat. Napi tizenkét óra, mert hárman vagyunk, de a comandante fel se jó a hidra. És ha lemegyek: vár a logkönyv, a vámdeklarációk, a számadások meg a többi haszontalan papiros, a mit mind tele kell firkálni. Kikötőben még rosszabb: a kis berakodásra ügyelni éjjel-nappal és megint az a sok, még több firka. De ami legszörnyűbb: a gyilkos unalom, az öldöklő egyformaság... hogy nem történik soha, soha semmi!

A gőzös megint egy szivdobbantót dőlt.

— De kapitány ur, ön beszél egyformaságról! A ki bejárja a világot és minden reggel másutt virrad meg.

— Hát a bajai Szent-Antal-utcán sokkal többet lát az ember.

— De a Kelet, kapitány ur, a Kelet!

A fekete árnyék kétségbeesetten legyintett kezével a sötétben, hogy hagyjak neki békét.

— Vagy Athéne...

A kapitány hangja most mintha felvidult volna egy kicsit:

— Az igaz, hogy ott kitünő feketekává van. Tetszik tudni az *odosz tu oftalmoiatru* végén, abban a kis kávéházban, a hol az a vereshaju legény szolgál...

Hallgattam egy darabig.

— És India? szoltam aztán félénken.

— Sehol se rakodik az ember oly gyalázatosan, mint Bombayban meg Calcuttában. A kulihoz fogható rongy nép nincs a világon. Mi magyarok azt mondjuk: tót nem ember. Nohát száz kuli meg nem ér föl egy emberrel.

— De az őserdők, a bozótok, a cifra habrtortából rakott városok...

— Megfordultam indiai kikötőkben vagy huszszor, de ki még nem szálltam. Egyrészt nem értem rá, másrészt, mondják, nem érdemes.

— No de, uram, Japán mégis csak...

— Az bizonyos. Hiogo pompás kikötő, a rakodás pedig gyönyörűség...

— És robogni a könnyű yinrikshán, a tarka bábu-falvak között... A szekerkét szalmabocskoros japáni huzza, vigan szalad a két rud közt és mellettünk, fönt az arany pillangókkal telitűzdelt feketehaju, virágruhás, mandula-szemű, tizenháromesztendő kis mousme...

Most már igazán egy nagy köpés serczent bele a tengerbe.

— Piha! Förtelem minden asszony, aki nem csakis az enyim. Már ha rámosolygott egyszer másra, rámosolygott kívánsággal, akkor is vége, örökre vége. Más! Miért más? Miért nem én? Mivel van annak a másnak több jussa, mint nekem? Én legyek a második vagy a tizedik vagy az ezredik? Miért nem az első? Miért? Ime,

uram, ezért nem ér a tengerész élete egy pipa dohányt. Ezen a hidon, börtönömben — haj, nincs ennél vastagabb falú tömlöcz, és árkában száz meg száz mérföld a víz — a féltékenység marcangol szüntelenül. Ebben a perczen ezer leány első csókját veszik el a világon a mások. Megöleli valaki otthon, a Bácskában, azt a teremtest, a kit nekem szánt az isten, vagy mi, ezer milliom esztendőttől fogva s a kit ha majd meglátok — még nem láttam — kétségbe fogok esni, hogy a másé.Ó, uram, ez megőrijtő ... És ha volna odakint, messze, nem tudom hol, egy nő, a kit szeretnék, akkor még jobban égetne ez a gyehenna, mert az asszony mind hivságos állat és körülötte vannak a mások, az erősek, a jelenlevők, én pedig itt vagyok magam, egyedül, a hidon... A gyöngé, a távollevő.

A hajó orrától balkézt egy fényes aranypötty csilant föl a határtalan, fekete messzeségben.

— Ezért gyűlölöm a tengert, uram. Ó, hogy gyűlölöm! Hunczfut, a ki csinálta. Ez a rettenetes, örökké, mindenütt egy víz, melyet husz éve járok cél nélkül, ez a sivárság, melyhez képest paradicsom a Szahára — ott is van szerelem egy szirt tövében, a beduin-sátor alatt — ez az iszonyu egyedülvalóság, ez a minden szent remeténel nagyobb szűzesség — ez gonoszabb a pokolnál. És ezalatt, ebben a perczen, kint a földön... Ó!...

Az émelet csuklása volt hangjában. És megint egy nagyot, kétségbeesett köpött a lágyan boltozódó, zöldesfekete vízre.

Az őrtálló matróz oda jött hozzám és rámutatott a távol tündöklő fénypontra:

— *Santa Maria di Leuca!*

És még soká tartotta kinyújtva a karját, a mint mutatta. Aztán félig magának azt mondta:

-- *La mia famiglia sta là.*

Jaákh.

Nem az szokott fájdalmat okozni, amit lehet, hanem amit kell felednünk.

*

A szép nő tudja, a rut hiszi, hogy szép.

*

A hazugságnak végtelen sok alakja van, az igazságnak csak egy.

*

A klasszikus kor a költészet által emelte fel az embert. A héber az erkölcsi törvénnyel ismertette meg. A jézusi tan a szeretet valóságával váltotta meg. Még hátra van rá nézve a legnagyobb tökély fokára emelő megdicsőítés — ez az ismeret.

Jókai.

*

Az ismeretek diadala lesz az, midőn az a halandó, aki azt mondja magáról: »én vagyok az isten!« leveszi a koronáját azon halandó előtt, aki azt mondja: »én vagyok az ember!«

Jókai.

*

Karácsony a redakcióban.

I.

*És együtt ül karácsonyestén,
A szeretet nagy ünnepén,
A szomorú redakcióban
Néhány mogorva bús legény.*

*Kint hull a hó fehér pihékben,
Olyan magasztos, mély a csend...
Mi körülüljük a kemenczét
S fázunk, didergünk idebent.*

II.

*Az egyik ír, a másik ásit,
A harmadik sóhajt nagyot:
Te szent, te szép fehér karácsony
Fényed minéink nem ragyog.*

*Itt üldögélünk, egymagunkban,
Szürcsölve búsan a theát.
Reggelre ujság kell a népnek
És vélemény és ideák.*

*Reggelre ujság kell a népnek,
Amely ma boldog és mulat.
Ujság, amelyben van vezércikk
És sok családi hangulat.*

*Ujság, amely híven megírja,
Hogy olcsóbb lett a konyhasó,
És boldog ünnepet kívánjon
Tenéked nyájas olvasó.*

III.

*S én kitekintek a sötétbe
A jégvirágos ablakon
S e végtelen, sötét magányban
Az ifjuságom siratom.*

*Az ifjuság... égből leringó
Liliom-fehér, szíztisztá hó,
Oly csillogó, oly rövid élti,
Oly csodagyorsan olvadó!*

*És vele olvad minden álom,
Amit az ember vágya szőtt
És ritkán látszik meg a sárnyul,
Hogy hópehely volt azelőtt.*

Heltai Jenő.

Az első és második.

Irta: KÓBOR TAMÁS.

I.

— Bizony, mesélte az első, az én házasságom valóságos regény volt. Nem ment oly simán, mint gondolják. Az én imádott Arankámmal a tisztviselők bálján ismerkedtem meg. Nem tudom, ő mikor szeretett meg engem, én az első pillanatban belebolondultam. Ketten kértük a táncrendjét, én és Kunvári András, aki valami távoli rokona s ezen a jogcímen egy kicsit szemtelenkedett is. Azt mondta, mikor az utolsó szabad tánczot nekem engedte át:

— Ezt rosszul tetted, Aranka, és meg is fogod banni. Mától fogva nem vagyok beléd szerelmes.

— Bánom is én! felelte ő könnyedén és rám vetette fekete szemét. Olyan kedvesen csillogott az és a szívem ekkor dobbant meg először. A győzelem hiusága dagasztotta, ami annál jobban esett, mivel az a svihák vasvilla tekinteteket vetett reám. Ha már nem lehetett a helyemen, legalább szeretett volna fölspékelni.

— Valóban szerelmes önbe ez az ur? — Kérdeztem tőle.

— Egész valóban és az is marad mindhalálig. Csak hogy nekem nem hizeleg az ő szerelme, sőt terhemre van. Szeretném, ha fenyegetését beváltaná.

— Ez alig lesz lehetséges, jegyeztem meg finoman, aki egyszer beleszeretett nagysádba, az nem szabadulhat ez érzelmtől soha.

— Honnan tudja? kérdezte mennyei naivsággal és komolyan nézett rám.

Megvallom, óriási zavarba jöttem, pedig tudod, hogy egy hamar nem jutok zavarba. Csak nagynehezen tudtam az alkalmas feleletet megtalálni.

— Érzem.

Egy kicsit elpirult, én meg elpudeáltam magamat. Éreztem, hogy nagyon is messze mentem, de meg azt is, mintha ma pusztán bókot mondtam volna.

Mikor a helyére visszavezettem, a mamája roppant hidegen fogadott és megpirongatta a lányát.

— Mért nem tánczoltál Bandival? Bandival kellett volna tánczolni.

— Hát már panaszkodott? fakadt ki az édes és szeme haragosan villant, ő a gyalázatos! Nem fogok vele többet beszélni.

— Az nem rajtad mulik, kedvesem s fölkérlek, hogy hibádat tedd jóvá. Bocsanat uram, fordult felém, de én nem tehetek róla, ha ön tanuja ennek a beszélgetésnek.

Ennél persze nem kellett nekem több. Düh és szégyen kelt bennem s szerettem volna a kedves mamának valami mázsás gorombaságot a fejéhez vágni. De Aranka lelkem oly édes-könyörgő tekintet vetett rám, hogy visszafojtottam indulatomat. Hideg meghajlással ott hagytam.

Gondolhatod, hogy mennyire el volt rontva a kedvem. Legjobb szerettem volna nyomban hazamenni, de valami visszatartott. Azt hiszem, a szerelem. Mert már nyakig benne voltam s úgy éreztem, hogy ő érte maradtam és türtem el a megalázást és szívében kárpótlást tartogat számomra. S ebben nem is csalódtam.

Oda dőltem az egyik oszlopnak és néztem boszúkedvetlenül a tánczolókat. Egy hörcsög képű fiatal ember karján perdült el mellettem, én úgy tettem, mintha nem venném észre. De már a második fordulónál tánczost váltott: a Kunvári András, a Bandi karján volt. Azt hittem, megpukkadok keserűségemben. Hát mégis csak győzött az a svihák s ha százszor is ráparancsolt az anyja, miat-

tam, hogy engem ne sértsen, nem lett volna szabad vele tánczolni.

Most már nem fordultam el, merően ránéztem s azt hiszem, némi megvetéssel is. Ő felfogta tekintetemet és fogva akarta tartani. Minden fordulónál felém irányult a szeme. S mikor a táncznak vége volt, oda jött hozzám Kunvári Bandi s igen udvariasan, de nem épen barátságosan szólított meg:

— Uram, Aranka kisasszony bizott meg vele, hogy a négyeshez önt kérem meg szomszédomnak. Mert vis-à-vis-nk már van.

Pokoli öröm töltött el, mert a hangjában benne volt a féltékenység. Ah, ez fényes elégtétel, hogy épen őt kényszeríti rá, hogy köztünk elefántoskodjék. Tán több az elégtételnél, talán bátorítás. Ah, barátom, nincs annál nagyobb gyönyörűség, mint hosszú orral látni a vetélytársat.

Természetes, hogy örömmel tudomásul vettem a kisasszony parancsát s mikor négyesre trombitáltak, egy czingár ismeretlen kisasszonynyal odaálltam a sorba, mellette. Bandi uram roppant hideg volt, Aranka azonban sokkal nyájásabb. Szorosan egymás mellett álltunk, a karom oda ért az ő habos vállához és a kezünk is érintkezett. Forró áramként keringett bennem a vér és ő, mintha tánczosa csak levegő volna, felém fordult s csak velem beszélgetett. Nem hiszem, hogy elmésségeket mondogattam volna, de ő egyre kaczagott, tüntető jókedvvel mutatva, milyen jól érzi magát társaságunkban. Aztán meg is hitt, hogy az ő asztaluknál vacsorázzam, Bandi majd lefoglal egyet a négyes után.

Bandi mintha a fogai között sziszegett volna valamit valamiről, ami még sem járja. A colonne alatt sűrűn esett meg, hogy az Aranka keze kiszabadult az övéből, nálam ez egyszer sem esett meg. Sőt a mikor séta jobbra volt a jelszó, elfelejtette elereszteni az enyémet s egy kis zavar is állt be a rendbe. A hatodik figura végén pedig, mikor a francia táncz csárdásba ment át, nem tánczolt vele, hanem helyére vezettette magát és ismét küldte: foglaljon le asztalt a vacsorához.

Soha annyira terhemre nem volt a táncz, mint amit tánczosnőmmel kellett robotolnom. Félttem, hogy az a siheder Bandi visszatálna érkezni s megelőz. A legelső botlást fölhasználtam, hogy a czingár kisasszonyt letegyem és siettem Arankához, aki ragyogó szemmel nézett felém.

De ott volt a mama is, aki meg ellenséges szemmel nézett rám. Aranka, attól tartva tán, hogy a mamája kikoszaraz, nem várta be, mig fölkérem, hanem fölkelt és két lépést elémbé jött. Micsoda táncz volt az, a keble majd odasimult a mellemhez, a tekintetünk egybeolvadt s kicsibe mult, hogy mámoromban meg nem csókolom az édes száját.

Amint föltekintek, hát látom a mamát és mellette Bandit, akik hevesen gesztikulálva diskurálnak. A Bandi magatartásán azt láttam: ez már sok, most már tegyenek amit akarnak, nekem ahhoz semmi közöm. A karo mon feszültek az izmok; legjobb szerettem volna rögtön összetűzni vele s a vérét inni. Mikor Arankát a helyére vezettem, Bandi tüntetőleg elfordult és elvegyült a sokaságban.

A csárdásnak a szünóra jelzése vetett véget. A mama rám sem nézve felczihelődött, karjára fűzte a sált, meg a lányát, aztán oldalpillantással felém, szólt:

— Legyen legalább oly szives és tudakolja meg Kunvári urtól, hol van a helyünk.

— Azonnal, nagyságos asszonyom, szóltam hidegen s néztem Bandi után, aki úgy, mint azelőtt én, egy oszlopnak vetve a hátát, üveges szemmel bámészkodott a fölkerekedő sokaságra.

— Uram, szoltam, kaján udvariassággal, ön volt szives a hölgyek számára asztalt lefoglalni, nem volna kegyes utbaigazítani, hogy hol?

A világért se mondtam volna neki, hogy vezesse ő a hölgyeket, mert az már nem volt a megbízásban.

— A második szobában a jobb sarokasztal, az ajtó mellett, felelt rám sem nézve.

— Köszönöm, uram.

Aztán mégis csak hozzátettem:

— Nem lesz szerencsénk?

— Sajnálom, más társaságom van.

Csakugyan három-négy fiatal emberrel együtt láttam később a harmadik szobában nagyokat inni. Bizonyosan elkeseredésében.

Mikor a hölgyekkel elfoglaltam az asztalt — a Bandi névjegye volt egy villa fogai közé tűzve, a mama kérdezi:

— Bandi nem jön?

— Más társasága van, feleltem kajánul.

— No látod! — fakadt ki a mama, ezt magadnak köszönheted. S talán haza sem kísér már, annyira meg van sértődve. Igaza is van. Az ilyen eljárás határozottan sértő.

— De mama, szolt Aranka méltatlankodva, csak nem akarod, hogy udvaroljak neki s lekötve legyen hozzá, mintha legalább is a vőlegényem volna!

— Annyi, mintha az volna, ríposztzott határozottan a mama, legalább máig annyi volt, amíg ez az ur föl nem lépett.

— Részemről, nagyságos asszonyom, szoltam én teljesen megsértődve, nagyon sajnálom, ha kellemetlenséget okoztam s kész vagyok rögtön távozni.

— Még csak az kellene, kiáltott mérgesen a mama, elidegeníti tőlünk Bandit s most a faképnél akar hagyni, hogy kísérőnk se legyen, midőn haza megyünk?

— Hát jó, maradok. Valami biztató nem volt a marasztalás, maradhatok — muszájból.

Az igaz, hogy azután kitűnően mulattam. A mama ellenségesen tartózkodott a társalgástól úgy, hogy teljesen az édes leányra fordíthattam minden figyelmemet. Barátom, hogy tudott enni! Sohasem láttam olyan finoman enni. S úgy ivott, mint egy madárka. Mellette is maradtam egész éjjel s az én karomon hagyta el a termet. Hárman szorultunk a kocsiba, na hiszen tudod, hogy ilyenkor a térdek érintkezni szoktak. S mikor a hölgyeket kíségettem a kocsiból, olyan nehéz volt a szívem: vajjon látom-e őt még egyszer?

A mama azonban ezuttal is segített, bár szintén nem volt köszönet benne.

— Meg kell köszönnöm a szivességét, uram, szolt hidegen s igénybe véve szolgálatát, nem kerülhetem el, hogy meg ne hívjam holnapra teára.

Nekem sem kellett több. A mama hideg meghívását, mely kidobásnak is bevált, a legcsalogatóbbá tette az Aranka forró kézzsoritása s meleg hangja:

— Számitok rá uram, minden bizonynyal.

És másnap ott voltam teára, és harmadnap, negyednap mindennapos voltam náluk. A mama rossz szemmel nézte látogatásaimat s egyre az orrom alá dörgölte, hogy Bandi azóta csakugyan nem mutatja magát. Már egészen értettük egymást Arankával s a mama még mindig majd hogy ki nem nézett.

Ellenséges indulattal viseltettem én is irányába. Hideg pillantását hidegen fogtam föl s ha nem kellett, nem szoltam hozzá. Ő meg alig volt velünk a szalonban, a kisebbik lány, az Etus, gardírozott bennünket. Tizenöt esztendő jókedvű bakfis volt, aki egyre gyakorolta zongora-etudejeit, úgy, hogy a háta mögött a legédesebben összebúhattunk és halkan meg is csókolhattuk egymást.

Egy napon azonban vége szakadt a jókedvnek, Aranka szomorú volt s mikor kérdeztem mi baja, szép szemét befutotta a könny:

— Félek, hogy mi nem lehetünk boldogok, suttogta, a mama egyre gyötör és hallani sem akar magáról.

Minden ellenséges indulatom a mama ellen fölgylemlett bennem s egyszerre tört ki belőlem.

— Ne féljen semmit, drágám, bennünket a világ összes mamái sem tudnak elválasztani! Most hozzá megyek.

— Mit akar, az istenért?

— Meg akarom kérdezni tőle, hogy jelen akar-e lenni az esküvőnkön, vagy sem?

— Imre, ne tegye, könyörgött a drága teremtes, de ez csak megerősített elhatározásomban. Kenyértörésre kell vinni a dolgot s bár kissé dobogó szívvvel, de határozottsággal bekopogtattam az ebédlőbe, ahol a mama az újsággal a kezében ült.

Meghajtottam magamat előtte és hidegen szoltam:

— Nagyságos asszonyom, kötelességemnek tartom önnek kijelenteni, hogy én és a leánya szeretjük egymást és egymásé akarunk lenni.

Fölkelt és magából kikelve szolt rám:

— Az én beleegyezéssel soha.

Ujból meghajtottam magamat.

— Akkor, sajnálatomra bár, de az ön beleegyezéséről le kell mondanom.

— Ah és gondolja, hogy lehetséges?

— Ha másképp nem, meg fogunk szökni. De az ön érthetetlen ellenszenve irányomban nem lehet ok arra, hogy én is, Aranka is boldogtalanok legyünk.

Ez ugylátszik hatott, mert mikor megfordultam, utánam kiáltott:

— Megálljon uram. Mostani magaviselete csak megerősít véleményemben, hogy Aranka boldogságát nem lehet önre bízni. Ön veszedelmes, erőszakos ember. De mivel ő akarja, ám legyen. A beleegyezésemet sohasem adom, tudomásul a frigyüket nem veszem, semmivel hozzá nem járulok, de a botrány elkerülése végett nem gördítek akadályt az utjukba. Vegye el, úgy ahogy van, egy öltést nem adok a kelengyéjéhez, még kevésbé lehet szó hozományról. Ám lássák, mire mennek nélkülem.

— Nem reflektálok sem a kelengyére, sem a hozományra. Amit most kijelentett, nekem tökéletesen elég és három hét múlva megtartjuk az esküvőt.

És úgy is lett. A mama nem törődött semmivel, a legdühítőbb passzív rezisztenciát fejtette ki. Az igazat megvallva, nehézségembe került kelengyét is varratni, meg a hozományra, noha nem emiatt vettem el Arankát, mégis csak számitottam. De hát sokkal büszkébb voltam, hogy ily viszonyok között csak szóvá is tegyem. Azonban elhatároztam, hogy ez a mama soha át nem lépi majd a küszöbünket.

Az esküvőre eljött Bandi is. Csak a templomban vettem észre, a lakáson nem volt. Hamarosan átestünk a czeremónián s vittem vissza utójára kis feleségemet a szülei házba, hogy az utra átöltözködjék.

Nagy volt ott örömteli meglepetésem, mikor a mama teljesen megváltozva, nagy örömmel és szeretettel ölelt a keblére és édes fiának nevezett. És Bandi is szívből gratulált és nagyon örült. Olyan szives, jó fiu volt, hogy nem értettem meg, hogyan is üthettem ki a nyeregből!

Persze, hogy a mama ridegsége megváltozván, nem is maradt fönn a tilalom ellene. Majdnem minden nap ott van nálunk s mondhatom, igen jó anyós.

Hát ilyen küzdelemben került a házasságom, barátom. Nem közönséges partie ez!

II.

Bárány Imre már egy háromesztendős fiúcska apja volt, mikor egy este anyósostul körülülvén a nagy ebédlőasztalt — Etus a szalonban zongorázott — a mama sóhajtván jegyezte meg, hogy Etus már a huszadik esztendőbe jár, jó lesz az ellátásáról gondoskodni.

— Hát férjhez kell adni, vélte Bárány ur, egy olyan szép leány, mint Etus, hacsak egy bálba megy is, vőlegény karján térhet vissza.

— Az igaz, felelt megnyugodva a mama, Etust tehát az idén bálba fogjuk vinni. Velünk jön, Bandi?

— Természetesen, felelt Bandi, aki alaposan kigyógyult Arankához való szerelméből. — Ugyis szeretek farsangolni.

— Hát melyik bálba vigyük?

— A tisztviselők báljára, véleményezte Bárány ur, hiszen ez a nekünk megfelelő társadalmi kör.

— Igaz, szólt a mama, hiszen a tisztviselők bálján ismerkedtél te is meg Arankával.

— Az volt az én első bálom is, szólt a szép menyecske s látod rögtön fogtam magamnak férjet.

— Nono, szólt Bandi, ebben nekem is volt részem.

— Igaz, nevetett Bárány ur, hiszen akkor vetélytársam voltál.

— Bolondság, szólt közbe a mama, hagyjuk ezt.

A tisztviselők bálja már nem volt messze s így készültek is rá erősen. Ez alatt az idő alatt pedig Bárány ur valamit tapasztalt és meg is sugta a feleségének:

— Édesem, azt hiszem fölösleges lesz Etust bárra vinni, hiszen ez a Bandi mintha fülíg szerelmes volna belé s valóban jobb férjet nem is tudnék Etusnak.

— Gondolod? Azt hiszem, hogy tévedsz.

— Lehetetlen, a saját fülemmel hallottam az ajtón keresztül, amint Etusnak szerelmet vallott.

— Tévedsz, édesem, biztosítlak, hogy tévedsz, erősítette nyugtalanul a menyecske és iparkodott másfelé téríteni a beszélgetést. Bárány ur egy darabig ragaszkodott a véleményéhez, de aztán vállat vont:

— Nem hiszed, ám majd meglátod.

És elmentek a tisztviselők báljára, ahol Etus csakhamar feltűnt üde szépségével. Báránynak egy hivataltársa alig egy óra múlva láthatóan lázban égve, belekapaszkodott kollegája karjába:

— Kérlek, barátom, mutass be elragadó sógornődnék.

— Szívesen. Jer.

És oda vitte Etushoz s bemutatta. Az egy tánczért csedezett.

— Épen csak egy keringőm szabad, szólt Etus és odanyújtotta neki a tánczrendjét.

— Bocsánat, Etus, ezt a keringőt nekem ígérted.

— Eli, ezt csak úgy mondtam, felelt a szép lány durczásan és odaadta a tánczrendet a fiatal embernek.

Bandi durczásan elfordult, oda ült a mamához és hevesen gesztikulálva beszélgetett vele.

— Ni, szólt magában Bárány ur, mintha ezt a jeletet megálmodtam volna.

Aztán a soupárnál odaült hozzájuk az Etus tánczosa is, de Bandi távol tartotta magát.

— Ni, gondolta magában Bárány, ez a szegény Bandi most már másodszor is hoppon marad. S a mama most már másodszor haragszik arra, a ki a lányába szerelmes. Szegény kollega, csak nem lesz annyi baja a mamával, mint nekem.

De csakugyan volt. Bárány ur nagy elfoglaltsága mellett nem igen látogathatta meg anyósát, de a kollega egyre panaszkodott neki, hogy kinézi őt a mama, pedig hát hiába teszi, ő Etust elveszi, ha muszáj, akár meg is szökteti.

De egy napon diadalmasan állított be hozzá:

— Szervusz, sógor, kihúztam a vén sárkány fogait.

— Béleegyezett?

— Félig-meddig, Elvben ellenzi a házasságot, de akadályt nem gördít elébe.

— Hát bánom is én! Azt hiszi tán, hogy a hozományt fájlalni fogom. Vigye az ördög, akár rá is fizetnék még!

És meg volt az esküvő és Bárány úr önmaga látta, hogy a mama most a második vejét is szeretettel öleli kebléhez és édes fiának szólítja. És Bandi is ismét feltűnt a láthatáron és vigan gratulált.

— Sajátságos, szólt este a feleségéhez, hogy a mama ki nem állhatja vejét az esküvő napjáig.

— Sajátságos, hagyta helyben a menyecske.

— És ez a Bandi is hogy meghajol a fait accompli előtt.

— Sajátságos, ismételte a menyecske.

— S ha meggondolom, hogy a mama így könnyűszerrel megszabadul a hozományadás terhétől, akkor...

— Hiszen épen ez a sajátságos! magyarázta a menyecske.

SAISON.

Karácsoni levél.

— decz. 23.

Kedves Kiss, arra is csak szerkesztő képes, hogy akkor rohanja meg az embert kéziratért, mikor épen a karácsoni sütnivalói foglalják el. Fejtegethetném ezt bővebben is, de irtózom azoktól az intimitásoktól, amikkel az újabb hirlapírás a publikumnak minden lehető alkalommal bemutatja az ő fehéreneműit. Ó a mi rőtációsunk! Ó a mi füstös és gázos szobáink! Ó, a mi tollaink lázas perczege! Ó, a mi köszívű szerkesztőnk! Ó a mi humoros kiadónk! S ó a mi szomorú karácson-esténk!

A karácsoni mellékleteken kívül ez a maguk szomorú karácson estéje határozottan a legkellemetlenebb produktuma az ujságíró szentimentalitásnak. Hihetetlen, hogy maguk milyen végtelenül részvevők és fogékonyak a saját maguk szenvedései iránt! Ugyan kérem, mért nem írják meg egyszer a szedő karácson-estéjét? Vagy a rendőré, a katonáét, a malom-munkásét, a tűzoltóét, az éjjeli őré, a pinczéré, a lámpaoltogatóét, meg a házmesterét? Meg vagyok győződve, hogy maguk agyon ásitánák a karácson-estét, ha véletlenül nem volna dolguk, mint ahogy megőrülnek az unalomtól, ha egy szabad délutánjuk akad. De persze, az egész művelt társadalomban maguk lustálkodnak a legtöbbet, s nem tudják elviselni, hogy az év háromszázhatvanöt napja közt mégis legyen egy, mikor a többiek pihennék és maguk dolgoznak. Ide nézz, világ, nekem is dolgoznom kell, nekem! dolgoznom! akárcsak valami rongyos piktornak vagy királynak vagy miniszternek! Uraim, fogadják szívből fakadó részvételemet!

De nem is írnék ma, ha megint panaszom nem volna. Ugyan, lelkem, ki az a szegény ember, aki maguknál a nemzeti színházról ír? Csak nem ugyanaz, aki olykor Irodalmat is szokott írni? Az az ur püspöknek született, mert senki a *reginam occidere nolité*-t (hogy van tovább?) annyi kombinációban nem tudja elmondani

mint ő. Sose lehet a feuilletonjaiból kiigazodni, jó-e a darab, rossz-e, s hogy ő tart-e róla valamit vagy sem. Miért nem várja meg a reggeli lapokat, hogy megtudja, mi az ő véleménye? Ott voltam én is a *Mariana* premiéréjén, és mondhatom, én körülöttem nem röpködtek a metaforák darvai. Köztünk maradjon: biz az nagyon rossz darab. Igaz, raffináltan van megcsinálva, mint ahogy a nagy Vatel a csizma talpából is tudott ragout-t csinálni. De aki megette, gondolom, harmadnap is megérezte.

Tagadhatatlanul érdekes azonban a darab hősnője. Ez tudniillik egy fekete duchesse estély-ruha; a dereka hátul kapcsos, ujjatlan, vállban kivágott, a két vállról dúsan leomló vadrózsa-diszítéssel, elől négy réteg pirosan szegett bandeauval; aztán sima harangszoknya, lábánál vagy két-tenyérnyi nagy színes csokor-himzéssel, ölben himzett pillangóval. Előfordul még egy ugyanily természetű új piros habos selyem-ruha is, de ez egészen sima, virág és himzés nélkül. Mindkettőnek a dereka rövid, gömbölyű, öv nélkül, úgy hogy első pillantásra az egész toillette princesse-formának tetszik. A második fölvonás cselekménye egy szürke alpaca utcai ruha körül forog, melyen szőrmegallér alatt a belső derék pliszírozott crème-szín crêpe de Chineből való, a szoknyát pedig három sor csokorforma csipke-applikáció díszíti. Ha még az utolsó fölvonás fehér cachemire otthoni ruháját is megemlítem, azt hiszem, kimerítettem a darab jellemeit, melyeket a szép Márkus Emma barna parókával tesz még sötétebbé. Ha maguknak fogalma volna róla, milyen jó termete van ennek az asszonynak és milyen gyönyörűen tud járni! Olyan, mint egy párducz hercegi koronával. De maguk ehhez nem értenek; maguk csak a Carolához értenek. Én utálok az orfeumokat, s a szegény hülye Herr von Rücköt is csak azért sajnálom, hogy így karácsonra kellett itt hagynia a kis fiát, akivel mindig olyan boldogan sétált az Andrassy-uton. S ez a karácson is fekete lesz és lucskos — juj de csúf lehet ilyen sáros és nedves földben feküdni.

A fekete karácsonról jut eszembe: tudja, hogy az idén még nem korcsolyáztam? Mindössze kétszer volt jég, az is a kis jégen, s oda én nem szeretek kijárni. Tudja, ha én csókolozni akarok, elvégezhetem otthon is. A fiatalság úgy látszik nem, mert úgy hallok nagy a harag, amiért már a kis jégen is megcsinálták a villamos világitást. Szerencsére az áram gyakran megakad, s ilyenkor viharos éljen-kiáltások üdvözlnek a homályt. Ebből a tekintetből mogbecsülhetetlen a vajda-hunyadi vár, melylyel az ezredéves kiállítás a milenniumnak örök emléket emelt a szerető szivekben . . .

Ki áll amott a szírttetőn
Hunyad magas falánál:
Egy ifjú hölgy meg egy vitéz,
A gardedám hiába néz,
Ide tértek pihenni.

Már egy hónap előtt megleptem magamat karácsonra egy pár Jackson-Haines korcsolyával — de ezek nagyon furcsák: az ember azt hiszi magáról, hogy ő a föld, aki huszonnégy óra alatt beleszángul a világűrbe, s eped akár egy elsőéves üstökös után is, aki beleütköz-

zön és megállítsa. Ezen a firmamentumon különben még mindig a Mars csillag az uralkodó planéta, melyet még tartalékos formájában is jobb szeretnek a bank-Merkuroknál, a savanyuvizes Neptunoknál s a politikus Szaturnuszoknál, akik megeszik a saját gyerekeiket. És kérem, akármit mondtam én magam is hajdanán, van valami a katonákban, nagyon csinosak és nagyon jó a modoruk. S én nem látom át, mért keressük mi a férfiakban a szellemet meg a jellemet? Maguk talán azt keresik mibenünk? A szellem — az még megjárna, de mit csinálnának a jellemmel?

Csak legalább erre a két napra fölszikkadna az utcza; ameddig maguk elmésen vitatkoznak azon az undorító problémán, hogy meddig emeljük a ruhát sáros időben, nekünk majd beletörik a kezünk ebbe a problémába; s mire estére a vásárlásaimból hazatérek, az új keztyűmet eltehetem a tisztogató-keztyűk közzé. Jaj azok a bevásárolások! Én nem vagyok erre való, mert nekem mingyárt az tetszik meg, ami az egész boltban a legszebb s a legdrágább, minden egyebet utálok, s a szívem éjczakákon keresztül visszafáj egy-egy bronce-szobor után, amit akkor láttam, mikor egy forintos hamutartót akartam venni. Tudja, nipperek el tudnék költeni egy vagyont — egyet? kettőt, hármát, négyet, a Rotschild pénzét, s még akkor is az uramtól kérnék kölcsön tiz forintot. Mert a konyhapénzen felül ujabban csak kölcsön ad, becsületszóra. Nagyon bizik a lovagiasságomban.

Megyek hát bevásárolni. De elébb felvetek én is egy problémát, a karácsoni számok használatára. Mondja, kedves barátom: ki kapja azt a tenger sok ajándékot, a mit így karácson körül összevásárolnak? Mert a kit csak ismerek, mindenki csak ad és senki sem kap.

Ez különben nem igaz, mert magának megsughatom, hogy én igenis kapok. Egy gyönyörű, mogyorónyi fekete gyöngy vár rám broche-nak; én rajongok a gyöngyökért, jobb szeretem a gyémántnál, különösen a sötéteket — s az komoran és sötétben fog engem ékesíteni, tompa fényben, mint egy megkövesedett könnycsepp. Az uram avval henczeg, hogy szimbolumnak veszi: ez a könnycsepp siratja az én elszálló ifjúságomat. És csak ugyan, már megint egy karácson! — bizony isten, nem is merek rágondolni, hogy a hányadik. Mindazonáltal kívánom, hogy ez a karácson is boldogságban találjon bennünket, engem is, szegény asszonyt, magát is, kedves barátom, mindenkit, a kit szeretek, s azokat is, akikkel nem törődök. Békességes jó ünnepeket kíván a maga antik barátnője

Emma.

Én azt hiszem, ki jó izűn nevet,
Magán is, ha van oka rája:
Az boldog ember bizonyára.
És másokat is boldoggá tehet.

Fulda.

*

Mentül könnyebben halmozódik össze a pénz a társadalom magaslatain, annál könnyebben omlik szét onnan a társadalom lapályai-
lyáiba.

Jókai.

KALAND.

[Színpadok számára kézirat.]

Dramolet két részben.

Irták: MAKAI EMIL és SZÉCSI FERENCZ.

(A Vigszínház közelebbi ujdonsága.)

— Folytatás. —

2.

PIERRETTE:

Mit beszél?
Be különös a mámore,
Fejébe szállt — a más bora...

PIERROT.

Eh semmi... már kijózanodtam —
Az ódát fogom írni nyomban.
A gyomorvershez, higgye el,
E hangulat épp megfelel.

PIERRETTE (félre).

A kópé tetteti magát —
Ah, szinte látom zavarát...
(A jobboldali szobában a fali óra kilenczet üt.)

PIERROT (félre).

Husz perc s az álarczos menet
Elindul.

(Hangosan.)

Mondja, nem siet
Az óra?

PIERRETTE.

Nem. Az óra ráér.
Maga siet tán — vacsoráér?...

PIERROT.

Dehogy! Hanem a kötelesség...

PIERRETTE.

Be kell fejezni tán a versét?

PIERROT.

Természetes. Be kell fejezni,
Vagy holnap sem lesz majd mit enni.
Épp verselő kedvben vagyok —
(Félre.)

Felöltözöm és rohanok.

PIERRETTE (félre).

Résen leszek, ficzkó, megállj!
Ha én nem — te se vacsorálj.

PIERROT (tükör elé áll és öltözködik).
(Szavalva.)

»Gyomrot nagy ég, miért is adtál?
Vedd vissza, vagy hadd meg csak annál,
Kinek teritsz asztalt, ha éhes...«
(Átszólva Pierrettehez.)

Nem álmos még, kisasszony, édes?

PIERRETTE.

Hogy eltalálta.

(Füfel az ajtónál.)

PIERROT (félre).

Hála isten!
(Fenn.)

Jó éjt egyetlen drága kincsem!
Mihelyst a verssel kész leszek,
Én is nyugodni térhetek.

PIERRETTE.

Jó álmokat!

PIERROT (szavalva).

»...Mert mi sodor
A bűnbe minket? A gyomor...«
(Pierrettehez.)

Már lefeküdt kis angyalom?

PIERRETTE.

Gondolja, magát hallgatom?

PIERROT.

Jó éjt, nyugalmas álmokat,
Álmodjon szépet és sokat.

PIERRETTE (félre).

Hogy leplezi a zavarát!
Most ölti fel a maskarát.
E nesz, e zaj...
(Fenn.)

Mágának is.

(Félre.)

Követni foglak, várj, hamis!

PIERROT (félre).

Ki venné észre e ruhán,
Hogy a szabó nem szabta rám?
Belém bolondul majd a bálba'
A titokzatos uri dáma.
(Fenn.)

Már alszik, angyal?

PIERRETTE.

Oh igen...

PIERROT (félre).

De mily bolondul ver szivem!

PIERRETTE (félre).

A hangja reszket... e zavar...

PIERROT (forgatva a gyöngyv. domino levelét).
(Félre.)

Csak tudnám mért hív, mit akar?

PIERRETTE (félre).

Jaj néki, hogyha menni fog!

PIERROT (félre).

Titok marad, örök titok.
Nem is gyanítják ideát —

PIERRETTE (félre).

A nyomorult megcsal tehát...

PIERROT.

(A középső fal ajtajához megy lábujjhegyen
és figyel.)

Lenyugodott. Kisasszony alszik?
A legparányibb nesz se hallszik...
Jó éjt... Nem válaszol. Szegény!
Ha tudná, hová megyek én!

(A baloldal felé eső utcán álarczos menet
halad el. Erős fény és zene.)

PIERROT (füfel).

Épp ideje, hogy elaludt.
Még nyitva lelem a kaput,
Kisurranok rajt' óvatosan,
Hogy a menethez csatlakozzam,
A maskarák közé alant —
Pompás dolog lesz e kaland!
(A gyertyát elfújja s az ajtón kisurran.)

PIERRETTE.

Hah, nyikorog a kulcs a zárba'...
Most távozott... most ment a bálba.
Ez gyávaság! De utolérem,
Hogy rajta csipjem, tetten éjtem...
Mulatni megy? Jó, hadd mulasson.
De ott lesz majd a kis menyasszony,
Kinek hűséget fogadott —
S ki a szemébe kaczag ott...
(Felrzza az időközben elszunyadt nénit.)

Keljen föl nénikém, hamar!

A NÉNI.

Mi baj leányom, mit akar?

PIERRETTE.

A csúf, képzelje, megszökött...

A NÉNI.

Mikor?

PIERRETTE.

Most épp egy perc előtt.
A bálba ment!

A NÉNI.

A bálba ment?

PIERRETTE.

A zenét hallja — odalent?
A maskarák közt lenn van ő —
Nincs habozásra több idő.
Megyünk mi is...

A NÉNI.

Hogyan, mi ketten?

PIERRETTE.

Mi volna ebbe lehetetlen?
És tetten csipjük, a mikor
Leglángolóbban udvarol.

A NÉNI.

De édesem, egy bálba — én!

PIERRETTE.

Ne hagyjon el most nénikém.

A NÉNI.

A bál istentelen dolog —

PIERRETTE.

A nyomorult lakolni fog!

A NÉNI.

Ősz fejemet ily szégyen érje?
Hogy juthatott e terv eszébe!
Egy becsületes öreg asszony
Maradjon otthon s ne mulasson.
Ki hallott ilyet!... Ah ilyesmi —

PIERRETTE.

Csak most az egyszer!

A NÉNI.

Bálba menni!

Pokol és kárhozat a bál —

Elpusztul az, ki oda jár.

A levegője csupa vétek,
Trágár dolog, a mit beszélnek —
Tréfáikkal megmételtyeznék
Fehér, ártatlan, tiszta lelkét,
S büntársuk éppen én legyek!

PIERRETTE.

Ugy jól van — egyedül megyek.

A NÉNI.

Az kéne, hogy magára hagyjam...

PIERRETTE.

Ah édes néni, szörnyű baj van.
Koczkán forog az életem,
Mentsük meg őt — mert szeretem.

A NÉNI.

De lányom.

PIERRETTE (zsebkendője csücskéből kivessz egy pár ezüstpénzt).

Néni, ide nézzen.

Kapunk mi maskarát e pénzen.

Megtakarított vagyonom —

De érte mind feláldozom.

A NÉNI.

De nem! Ez képtelen dolog.

PIERRETTE.

Ha nem megyünk — hát meghalok.

A NÉNI.

Elkárhozom ma éjszaka...

(Az álarczos menet a jobb oldal felé eső utcába ér. Erősebb zene és fény. A néni az ablakhoz fut.)

Szent isten! Mennyi maskara!

PIERRETTE (egy felőlhőt kap magára s a nénire is dob egyet).

Siessünk édes nénike...

A NÉNI.

Szűz Mária! Jól látok-e?

Ez ő... ez ő... ott benn a sorban —

PIERRETTE.

Utána hát! Utána gyorsan!

(Gyors színváltás.)

MÁSODIK SZÍN.

Szintér: Egy bálterem mellékhelyisége. Jobb oldalt pálmacsoportban két személy: terített asztal. Kerévet, székek. Baloldalt egy szütlethen ülve alszik a *Pincér*. A háttérben függöny a színpad egész szélességében. A színváltás közben zene, a félre húzott függöny mögött lánczoló álarczos párok láthatók. Hosszabb szünet. A *néni* kilép a függöny mögül, mely összezáródik mögötte.

I. JELENET.

A NÉNI, PINCÉR.

A NÉNI (keresve).

Sehol sincs!... Ejnye az a lány...
(Észreveszi a pincért.)

Egy ur. Ez megmondhatja tán.
Ugyan könyörgöm jó uram,
Az én kis lányom merre van?
Szokatlan ez a hely nekünk,
És most egymásra nem lelünk.
(Az alvó pincért ébresztgetve.)

Ugyan nagyságos ur, segítsen,
Megáldja érte majd az isten.
Egy félórát keresem —
No mondja, nem járt erre —?

A PINCÉR (dühösen)

Nem.

A NÉNI.

E tenger nép közt, nem csodálom,
Ha eltévedt a kis leányom;
S engem keres most, azt hiszem...
Lesz oly kegyes az ur —

A PINCÉR (dühösen).

Igen.

A NÉNI.

Nagyságod nagyon is kegyes.
Oh mondja néki, ha keres,
Hogy nem kell senmitől se félni —
A bálterembe van a néni.
De ugy-e kérem, nem haragszik?
(Távozóban.)

Nagy ur lehet, ha itt is alszik.

(A függöny mögött el.)

A PINCÉR.

Nem, nem, ha mondom. S e miatt
Zavarják szép álmaimat.
De ezután — tudom istenem,
Nem költ fel engem senkisémm.
(Elalszik.)

II. JELENET.

(A gróf jó a függöny mögött.)

PINCÉR, GRÓF.

GRÓF (nagy karrikatura-orr, melyet levesz; ásitva).

Ugy képzelém, hogy a halál
Sem unalmasabb mint e bál.
Nem látok embert, ki mulat,
Se kedv, se szív, se hangulat.
Itt legalább magam vagyok
S tetszés szerint ásíthatok.
(Észreveszi a pincért.)

Milyen nyugodtan alszik itt!
Irgyilem álmát egy kicsit...
Felköltsem-e? Eh, végre is
Szabad — mulatnom nekem is.
(Fölránczítja a pincért.)
Hé Jean! Adolf!

A PINCÉR (dühösen, anélkül, hogy föltekintene).

Ki az megint?

A GRÓF.

Reám se néz, föl sem tekint?
Beszéljünk másképp vele hát...
(Meghuzza a pincér fülét.)

A PINCÉR (félre).

Meghuzta fületem — tehát
Egy ur...

(Fenn.)

Bocsánat elaludtam.

Az ember tetszik tudni ugy van,
Ha nincs fenn, akkor alszik...

A GRÓF.

Jó, jó.

Nem keresett egy dominó?
Egy gyöngyvirágos...

A PINCÉR.

Nem uram,

De asztaluk terítve van.
Ön itt az első, a ki végre
Társat talált ma az ebédre.
(Sohajta, félre magában.)

Nem így mulattak hajdanába
A régi gavallér-világba,
Mikor...

(Szemét dörzsölve.)

Káprázik-e szemem?
Vagy álmodom? De mégse. Nem.
Ön volna az, a régi gazám,
Kitől ez uri mód ragadt rám,
Kivel sok görbe éjszakát
Együtt nem egyszer éltem át.
Baptiste vagyok!... Minő öröm!
A volt komornyik —
(Bizalmaskodva közeledik a gróthoz.)

Én meg ön

Unatkozunk itt ugy-e bár?
Nem is nekünk való e bál.
Hej gróf ur, más időket élünk,
Mulatni csak mi ketten értünk.

A GRÓF.

Ne szemtelenkedj!

A PINCZÉR.

...Persze, mert hát
A mi utunk egyszerre elvált.
Belőlem ez lett — ime látja,
Ez ám a sors ironiája!
Ön a közszolgálat terén
Alkot nagyot, miközbe én
— Egy elkárhozott uri lélek —
A közkiszolgálóknak élek.
Pinczér vagyok és nem komornyik,
Szolgája annak, aki szólít.
Egy igazi nagy ur helyett
Ma bárki zsarnokom lehet.
Pedig hát annyit mondhatok
Az egy sokkal több mint a sok.
Kevés az ur ma!

A GRÓF.

Értelek.
Azóta sem dézsmálta meg
Szivarjaimat, mondhatom,
Ugy mint te senki...

A PINCZÉR.

Oh nagyon
Sok jó szivarja volt kegyednek:
E bókka tartozom.

A GRÓF.

Lehetnek
Ma bármily finomak, nekem
Nem izlik egynek füstje sem.

A PINCZÉR.

Nekem se.

(Félre.)

Mert nincs.

(Fenn.)

Magamon

Én ugyanezt tapasztalom.

A GRÓF.

Étvágy ha volna, izlenék
Ma is egy-egy havanna még.
De nincsen étvágy. Érted-e?
A végnek ez a kezdete.

A PINCZÉR.

Hogy értem-e? Hogy is ne kérem,
Hány évig éltünk egy kenyéren.
Azaz kenyéren? Soha tán!
Pástétomon meg osztrigán.
Oh én tudom — tapasztalatból,
Miket kell ennie, hogy attól
Ön enni tudjon. Ebbe kérem,
Ki szaktekintély, hogyha én nem?
Baptiste ilyenbe régi mester —
Van rákleves...

A GRÓF.

Vidd vissza, nem kell.

A PINCZÉR.

Halikra.

A GRÓF.

Unom.

A PINCZÉR.

Ugy talán
Lazac, valami finom ám...

A GRÓF.

Mit bánom én!

A PINCZÉR.

No ezt csodálom,
Mert én a lazacot imádom.
Van aztán még egy ritkaság itt:
Friss fecskefészek —

A GRÓF.

Ez se csábit.

A PINCZÉR.

És aztán boraim...

A GRÓF.

Ne hidd
Hogy a gyomor a minden itt.
Ennél nagyobb baj is gyötör,
Az unalom és a csömör.
Nem az a baj, hogy nincsen étvágy,
De hogy nincs semmi más egyéb vágy.
És mégis mardos a tudat,
Hogy körülöttem más mulat,
S ahol én ásitok nagyot —
Más kitűnően mulat ott.
Ez az irigység tart fenn engem,
Ezért kell lából bálba mennem.
És végül elhiszem magamnak,
Hogy mulatok, ahol mulatnak,
Sőt vallom is, hogy az a jó,
Ami halálíg untató.
Mindenbe így vagyok barátom,
Lásd ez az élet — a halálom...

A PINCZÉR (súgva).

S az asszonyok?

A GRÓF.

Nem érdekelnek.

A PINCZÉR.

S a kis Lala?

A GRÓF.

A szerelemnek
Kelyhét kiittam...

A PINCZÉR.

Valaha

A legszebb asszony volt Lala.
Fogatjait is mind mi vettük,
A váltóit is mi fizettük,
A páholyát az operába —
Az is igaz, hogy nem hiába!
S a hány bukétát csak kötöttek,
Az mind kevés volt neki s önnek...

A GRÓF.

Eh elfeledtem!

A PINCZÉR.

Látja, én nem.
Engem még érdek a szép nem.
A kis Babette se volt bolondság —
Elzúllott a szegényke, mondják.
Be kár Babettért! Mondhatom,
Kevés hölgy tetszett oly nagyon.
Olyan szép gödrös álla volt,
És ah, micsoda válla volt!
Gyűszűnyi félcipőibe
Kevés sampanyi fért bele...

A GRÓF.

Baptiste! Baptiste!

A PINCZÉR.

...Ezer bocsánat
Már nem tudom befogni számat.
Ez a művészet is olyan
Miből kikoptam. — Hej sokan
Beszéltek rólunk hajdanába,
Mikor a vérünk forrt javába.
Kalandjainkért irigyeltek
S volt szeretőnk, amennyi kellett.
Az erkölcsök ma persze tiszták,
A pezsgőt nem cipőből iszszák.
Kalandra vágyik? Hova gondol,
Nagy véleménye van e korról,
A mely minden dolgába lanyha —
E kornak többé nincs kalandja!

A GRÓF.

Ne szidd a kort, nem az hibás,
Csak te meg én és senki más.
Kikoptunk — ennyi az egész.

A PINCZÉR.

Egy kissé furcsa érvelés.

A GRÓF.

Rossz gyomru ember feje járjon
Kaland helyett a pilulákon.
Lásd én szerényen megelőgszem
Egy dominóval. Azzal éppen,
Kit úgy dicsérsz — a kis Babette-tel.
Alig ismerne rá az ember!
Arról lemondtam, hogy ma itt
Multam csinos kalandjait
Megtoldjam egygyel. — Megyek is
S megkeresem. Eh, jó ez is!

(Távozóban.)

A pezsgőt hűtsd be, visszatérek.

A PINCZÉR (meghajlik).

Gróf ur!

(A gróf a függöny felé el.)

III. JELENET.

A PINCZÉR (egyedül).

(Behüti a pezsgőt a jobb fülkébe.)

A gróf ma csüpa méreg
S epe. Ki hitte volna hajdan,
Hogy ő, ki mester a kalandban,
Ilyenre kényszerül. Hjah persze,
Tudom, miért nincs anyi mersze,
Mint azelőtt volt... Hm, szegény,
Kalandra isten úgy se vén.
Ha én oly multtal dicsekednék,
Magamba bizni én se mernék!
Térjünk dologra.

(Visszaül a balsarokba.)

A dolgom ez.
Szükség reám itt úgy se lesz.
Ilyet se ért meg vén fejem —
Micsoda bál ez, istenem!
(Csendes zene, a pinczér elszundikál.)

(Folytatjuk.)

Krónika II.

Fekete karácsony.

— decz. 23.

Ugy olvasom, fehérbe öltözött leányok selyem párnán citromot vittek a legények koporsója előtt, mik fehérék, vagy kékek. A bányászok így temetik legényhalottaikat.

A megrendítő szerencsétlenségből mindössze ennyi ragadt meg emlékezetemben. A többi áldozata a szenzációk muló divatjának; ma a bánya-szerencsétlenség nem divatos; ma érdekelt a Csengery-utcai gyilkosság, meg a sikkasztó bankár, a megszökött hercegnő és a botrány a kabinetirodában Bányaszerencsétlenség! Ugy hat, mint az Ohnet-féle regény, el sem hiszük. Valamikor, husz évvel ezelőtt, balladákat írtunk volna: a *bányász halála* címén. Ma a reporter gyönyörűen végzi a dolgot és meginterviewolja a főszolgabírókat. Mi pedig nem olvassuk el az interviút.

De az a tizenkét citrom a tizenkét selyem párnán! A kék koporsók meg a fehér ruhás leányok! Hogy kerül ennyi szín, ennyi délszaki gyász a kőszén páriái közé, akiknek fekete az édes anyaföld is, fekete a kenyérük, sötét a nappaluk, még a szerelmük is csupa gond, a gondolatuk is csupa feketeség! S a legridegebb élet munkásai a déli nap érlelte gyümölcsöcsével ékesítik a koporsójukat — talán a mennyországot képzelik olyannak, a hol minden fehér és kék és a hol a citrom virul? És elképzelem a kormos arcokat, a mély szomorúságot a temetés menetében, a fehér ruhás leányok sirnak s rongyos kendőbe burkolva az asszonyok zokognak és szólólgatják a fiaikat.

És történik mindez Adventus hetében, öt nappal a legszebb ünnep előtt. Amikor öröm és fény költözik a legszegényebb kunyhóba s a természet páriája, a tülevelű fa nagy tisztességhez jut: aranyos, ezüstös gyümölcsöt hajtának ágai és gyertyaszálak világlanak ki az örökzöld tűk közül. Uram, istenem, milyen karácson lesz az, ott lenn, Resicán, mikor a fehér ruhás leányok visszatérnek és nem térnek vissza, akiket kikísértek!

Hogy nekem erre kell gondolnom az utca zajában, lökdösve jobbról-balról, robogó kocsikat kikerülve, villamos fényű üzletek kirakatát bámulva, mely már kinő a kirakat méretéből és diorámává fajul. A prémüzet téli havas tájat varázsol a nagy ablakba, fekete földdel, teli havazva, a dombon fenyő a gubbaszkodik és a lejtőről fehér bundás nagy leány-baba sétál lefelé. Hogy nekem erre kell gondolnom, mikor minden asszony kezében csomagot szorongat, ajándécsomagot, gyereknek, embernek, rokonnak, barátnak és ellenségnek egyaránt. És tudnom kell, hogy az ünnep örömteli várakozásában mindnyájan elolvasták az ujságot és csak én vagyok az, aki gondolja: uram istenem, milyen karácsony lesz az ott lenn, Resicán, mikor a félfa temetkezett!

Ugy-e bár, ismerik a bányaléget a Jókai regényéből? És láttak már tárnát is a városligetben, a salgótarjáni

kőszénbánya pavillonjában. A bányamestert is ismerik, azt a jókedvű szoknyahóst a Zeller operettjéből. Milyen takaros az ilyen tárna, milyen nyalkák a népszínház kóristái! Ne higgyenek a szemüknek. A bányász a leg-
rongyosabb népség. A téglahordó tót, a krajczáros ujság éhes parazitája gavallér és milliomos hozzá képest. Mert a bányász két keze mindig kettőnél több száz számára dolgozik. Legénykorában a szüleiért, leánytestvéreiért, férfikorában feleségeért, gyermekeiért. A bányász az igazi társas lény. Sohasem áll magában a világon. És nincsenek kedvtelése, minden csupa gond, mely kimerül a nyomor csitítására való törekvésben. Eszik, hogy dolgozhasson, dolgozik, hogy ehessen. A háta görnyedt, rossz katonanyag. A bányász az igazi emberállat.

S ha kíváncsi urféle ölti magára a fekete gunyát és ereszkedik le dobogó szívvvel a meredek mélységbe, fekete odukban föl-fölcsillan a bányász lámpája és a fekete alakok kezében gépiesen koppan a csákány. Ha rád néz, megfagy benned a vér és gondold: nem jó volna ezzel egyedül lenni a mélységben. Pedig tudod, hogy a fekete ember szívében istenfélelem lakozik és nincs benne semmi gonoszság. A bányásznyomor nemélti a szívet s kiáltja a bünt. De ez a félelem a magad rosszindulatából fakad, úgy érzed, hogy aki itt lenni dolgozik, csak ellensége lehet annak, aki a föld színén jár. A tüdő szorul a föld levegőjétől és szorul a lelked is. Szégyenled magad, amiért kíváncsiságból vagy itt s neked érdekes ez a szomorú alvilág, mely amannak élete eleme. Itt a lélegzeted is szocializmust lehel és forradalmat sejtet. A bányász a szocializmus inkarnációja, de ő maga nem szocialista. Maga a békeség, az alázat, mert a halál birodalmában koppan a csákánya s mennél nagyobb a nyomora, annál nagyobb az istenszeretete is.

Most pedig, a szörnyű temetés után, mégis csak megszületik a Jézuskájuk. Fekete multban, csöndben, gyászban ott vannak az éjféli misén a gyászos kunyhóban szomorúan, de mégis csak világít a fenyő ágacska. Szerencse föl! Akik ott lenni pihennek, azok boldogok, hisz a többi ott lenni dolgozik. És mégis meghalni szörnyűség. Mi lesz az élők közül? Aki nem magának élt, az másoknak is hal meg. Egész családok minden kenyérkeresője ott vészett a tárnában. Mert a bányászok összetartanak, együtt akarnak dolgozni is. És a bányagazgatóság már régen kisütötte, hogy együtt dolgozni veszedelmes.

S a fekete karácsony meghozta szegény bányászoknak a Jézuska ajándékát: egy szabályrendeletet. Tekintettel a bányaszerencsétlenségekre és arra, hogy katasztrófa esetén a családok minden férfitagjuktól megfosztva ne legyenek, ezennel megtiltatik, hogy ugyanabból a családból többen legyenek egy csoportban. Szét kell osztani őket, hogy baj esetén maradjon meg valaki, aki az özvegyeket és az árvákat eltartja.

Igy gondoskodik a humanitás az özvegyekről és az árvákról.

És maradt mindegyik anyának karácsonyfa díszítésére egy-egy gyönyörű, sárga citroma. A holt fiu koporsója előtt vitték selyempárnán, a karácsonyfa szegény gyertyái között hadd ragyogjon a kisebbik fiu öröme.

Czitrom a bányászoknál! Milyen gazdag-ág! S a gyerek vigan nyújtja kis kezét utána s szeretne beleharapni. Itália kék ege alatt örökkévaló a citrom virulása, mint itt lenn a fekete földben a kőszén fejtése, a bányalég robbanása. S majd tíz-tizenkét esztendő múlva ez a citrom után nyúló kicsi kar is lendíti a csákányt és mire a saját külön tudósító leérkezik, megint lesz része a citromban: fehérruhás leányok selyempárnán viszik a kék koporsó előtt.

Semper.

Lavina.

Kicsap az éjbe hangos, durva zaj,
Sikoltó nőta, féktelen kacaj.
Szilaj tivornya járja oda beun,
Megtelt a párás, gőzös nagy terem;
Fullasztón tikkadt, forró már a lég,
Benne csapongó mámor tüze ég,
És százsorozva az gyul lángra lán
A sáppadt lányok piros ajakán,
És az tüzel a férfiak szemében.
„Éljen a bor, a csók, a mámor éljen!”
A tobzódás csak foly vadul tovább,
Ledér ütemre tánczba száll a láb,
Viszi mindannyit, örülten ragadja
A czéda kedvnek habzó forgatagja.

És odakünn, a tisztaságos éjben
Méltóságosan, némán, hófehéren
A bérce áll. Égigynülő sziklaorma
Örökké szűzi hópalásba vonva,
És messze, messze, a magasba fenn,
Mély áhitattal, hívón, érczesen
— Hangja kihallszik éj kódén keresztül, —
Egy szent kolostor kis harangja csendül.
A kolostorba vivő út felett,
Magasan áll egy régi feszület,
Az Üdvözítő áldó karja tárva,
S ha hozzá jön, ki üldözött, ki árva,
Ki vergődik nyomorban, gond alatt,
Kinek a szíve bűtől megszakad,
Ki megterhelt, ki fáradt, elhagyott,
Vigaszt lel nála s égi balzsamol.

Halkan suhanva át az út haván,
A kolostorból jő egy ifjú lány.
S mig a haragnak érczes hangja reszket,
Ő térdre hull, elébe a keresztnak.
S jaj! láttam, — senki meg nem látta tán —
Hogy árny gyülemlik fényes homlokán,

Szívéből jelszáll esdő ajkára
Forró, könnyörgő biual tell ima:
„Uram, megöl a bánat, gyötrelmem!
Egy arcz keres föl, egyre szüntelen,
Hozzá köt titkos, rejtelmes ígézet;
Egy néma eskü, hangtalan ígérlet,
Mit ajkunk el nem mondott sohasém.
— Ah, minden szónál többet mond a szem! —
Hozzája köt, láncznál hatalmasabban,
Ezer csodás szál, könnyű, láthatatlan;
Téren, időn át, évek távolán át.
Megérezem szíve minden dobbanását.
És hő szívéből fagyos lassú évek
Minden virágot egyenként kitéptek,
S most pusztá, mint az erdő hó alatt,
Midőn elvesztett minden madarat.
És kísérője már nem napsugár,
Gonosz lidércsfény, mely előtte jár.
És mélyre, mélyre sülyedez le lába,
Mocsárba, kárhózatba, ingoványba!
De jön oly percz, mit tán az ég ada,
Mely úgy hull rá, mint hajnal harmata,
És pillanatra ő a régi lesz:
Az álomkép, a drága, szép, nemes.
De ah, e mennyből küldött pillanat
Tünő sugárként elvész, elhalad,
Uram, e perczet tedd, ó tedd örökké!
Hogy el ne szálljon tőle soha többé,
És hogy ne hulljon vissza porba, éjbe,
Angyalsereg álljon köréje védve.
Ó angyalok, ti álljatok körötte,
Hogy feltaláljam, újra, mindörökre!”

Hajnallik. Mintha kedve ellen járna,
Habozva reng a virradat sugára
A páracseppes, fátylas ablakon.
Benn elcsitult a böszüll vigalom,
A tűz kihamvadtt és a láng kiégelt,
Helyt adva lomha, fásult szürkeségnek.
A lány, a férfi, mind elhallgatott,
Fakók, miként a sirból kelt halott,
Érzik mogorván, hogy közelg a reggel.
A szivők megtelt névtelen hideggel,
Mintha közelben járna a halál.

Az ablaknál egy sápadt férfi áll,
A feje kábult, tikkadt hőség fojtja,
S az ittas éjtől holtra undorodva,
Az ablakszárnyát hirtelen kitarja.

Beszáll a hajnal üde balzsamárja,
Érinti hűsen lángoló fejét
Az őserőjű éles bércei lég.
A harmatgyöngyös hajnal fenn az égen
Ragyog, mint egykor, biboros mezében,
S a szunnyadó, a csendes tájon által
Halk fuvalom száll, telve mély varázsszal,
Jötlére fű, bokor ébredve rezdül,
Remegés fut az erdőkön keresztül,
A rét s a völgy is felsóhajtanak,
Álmából eszmél a fagyos palak,
A bérce is, mintha ébredni akarna;
Itt a kikelet legelső fuvalma!

S ő szomjas ajkkal hosszan szívja most
A levegőt, az édes-balzsamost,
Sötét szívében kelnek, zsongnak, halnak
Zengései egy édes régi dallnak!
S mintha vezetné titkos bűvű kéz,
Im a jelen körötte ködbe vész,
S a mult, a mult, a fénylő, drága, tiszta
Csodás erővel száll lelkébe vissza.
Arczáról elszáll szenvedély, harag,
Szemében gyulnak lángok, sugarak,
A homlokán rejtelmes fény lebeg,
És ajka lassan sutlog egy nevet.
És mintha lelke most magasra szállván,
A lányra lelne, fenn a légi pályán,
Im, látja arczát, ismert drága szót hall,
S köszöntik egymást földöntúli csókkal!

S nem hallja, hogy körötte ide lenni
Zaj támad újra, melszön, hirtelen;
Nem ujongatnak, többé nem nevetnek,
Sikoltó hangja kél a rémületnek!
Az erdő jajdul, sir a levegő,
S a bérce ormáról mennydörögve jő,
— Mig a nyomában a föld megremeg —
Egy óriási hősín görgeteg.
És benne mintha fénylőn csapdosnának
Villámló, diadalmas angyszárnyak,
S diadal-ének zúg a táj felett —
Aztán lerohan s mindent eltemet!

Szalay Fruzina.

Egy marék virág lesz a czime annak a kis versgyűjteménynek, melyet Szalay Fruzina, olvasóink régi kedveltje most rendez sajtó alá. Női írónk közt zengzetességre a forma tökéletességére nézve alig versenyezhet vele egy is és jól esik tudnunk, hogy e kiváló lírai tehetség is azok közül való, akinek utját az irodalomban A Hét egyengette.

Szerk.

A magus.

— Benjamin Constant képe. —

1. És az isteni gyermek mosolyog vala Máriának ölében, és az angyalok imádkák őtet, és jövének a pásztorok, hozván tejet cserépedényekben és virágoknak, füveknek nyalábjaikat; és azt mondák: »Imé a gyenge báránka, ki az üdvnek mezejére vezetendi a pásztorokat.«

2. És a barlang körül nagy sokaság tőn zengéssel dicséretet, mintha tévők érkezének és fegyveres szolgák és tánczosok, akik trombitát fújnak, réz-csengettyűt ráznak és czimbalmot vernek.

3. Mert elindulván messze napkeletről, elésietének a Mágus királyok, kiket a csillagnak jele vezet vala; és kérdezők:

4. »Hol vagyon a király, ki született nekünk, hogy imádjuk őtet?« És a boldogságos szűz Máriának előhozák ajándékjokat, az egyik aranyat, a másik tömjént, a harmadik mirrhát; az egyszerűtnek pedig adának selyembe öltöztetett bábukat, és kicsiny koronákat, és apró királyi pálczákat, és parányi kis trónusokat, hogy ez gyermek-játékoknak örvendene a kised, ki az emberek ura és koronák és királyi pálczákat és trónusok meggyőzője.

(Jézus gyermekségének Sankt-Wolgangi Evangéliumából, 5, 1—4.)

Krónika III.

A közhasznu levelezők.

— decz. 24.

Magyarországon a millennium évében egy különös iparág kapott rendkívüli lendületre, egy iparág, a melynek alapját a fönicziai vetették meg, hiszen ők voltak azok, a kik az írást kitalálták. Minthogy mi nem vagyunk a *Képes Divatújság* zöld borítéka, nem akarunk talányokat közölni az olvasóval és inkább eláruljuk, hogy a fönt említett iparág: a levelezés.

Nem a kereskedelmi, sőt még csak nem is a szerelmi levelezés, hanem egyszerűen az *elismerési levelezés*, amelynek számai a külföld messze homályába nyulnak vissza. Az *elismerési levelezés* eleinte szórványosan mutatkozott, de utóbb egészen járványszerű jelleggel lépett föl és különösen a kövönnyomott újságok hasábjain pusztított ijesztő módon. Sőt végül a napi sajtót is megmételtyezte, mert ki tudott ellentállni amaz izgalomnak, amelyet egy-egy külföldi nagyságnak a levele ébresztett a hirszolgálat buzgó apostoláiban? A külföldi nagyságok ugyanis ujabban azt a követésre méltó udvariassági ténnyt gyakorolják, hogy valahányszor minálunk egy-egy drámai remekműket előadják, mindannyiszor áradozó dicséretekkel megterhelt leveleket adnak a póstára úgy a színművésznek és a színésznek, mint a direktorok és a rendezők, úgy a karszemélyzet és az öltöztetőnők, mint a sugók és a diszletelhelyezők czimére. Eddig ez rendén is van. E levelek azonban — és éppen ebben rejlik a levelek közhasznu volta — a könyvnyomatos újságok szíves közvetítésével csakhamar tudomására jutnak a nagyvilágnak is, tudomására jutnak különösen ama kollegáknak, a kik nem kapnak ilyen leveleket vagy legföljebb hazai szerzőktől, a mit

persze nem érdemes az újságba kitenni. És ez is rendén van. Mert, mint egy igen bölcs ember mondotta: »Minden ember annyit ér, amennyi kellemetlenséget másoknak okozni tud.«

Szó sincs róla, mi a viláért sem rosszaljuk e levelek kinyomatását. Ellenkezőleg. Mi is meghódolunk a korszellem követelményeinek és mi is megnyitjuk hasábjainkat e közhasznú levelezésnek. Egyik kiváló reporterünk az egész héten egyebet sem tett, mint hogy néhány ilyen érdekes levelet kinyomozott és lemásolt. És mi most közre adjuk e leveleket, a melyeknek bizony kár lett volna a diskreczió homályában elveszniök. Ime:

I.

Nagyságos Asszonyom!

A »Hidegvár és Környéké«-ből örömmel értesültem, hogy Ön a *Szép Heléna* czimszerepét oly leányos bájjal kögittette szerves egészszé és kimagasló részleteit oly művészi tökélyvel domborította ki, hogy én nem mondhatok le arról az élvezetről, hogy meg ne köszönjem Önnek azt a műgondot, a melyet e jelentéktelen szerepcske kidolgozására fordított. Isten önnek asszonyom, örökké hálás hive

Offenbach Jacques.

Pacsirta Anikó úrhölgy önagyságának

Hidegvár.

II.

Igen tisztelt Uram!

Uramat irtam? Bocsanat... életmentőmet kellett volna írnom. Igazán nem tudom megérteni, mi vihette Önt, a kitünő művészt rá, hogy leereszkedjék az én szerény kis *Othellomhoz* és eljásza őt azzal a férfias elszántsággal, a melyet Önben Kaponylak közönsége annyira méltányol. Ez sok uram, ez több, mint amennyire szerény tehetségem tudatában el voltam készülve. Köszönöm önnek, ezerszer köszönöm. Mert igazán rendkívül rosszul esett volna az a tudat, hogy *Othellot* nem fogják Kaponylakon játszani és nem ön lesz az, aki *Othellot* Kaponylakon játszani fogja. Ön megmentette az életemet. A sirig az öné

Shakespeare.

Bölcs Bendegúz hősszerelmes úrnak

Kaponylak.

III.

Méltóságos Gróf ur, mérhetetlenül boldog és szerencsés vagyok, hogy szerény műveim iránt annyi figyelmet méltóztattott tanusítani. Az a megtiszteltetés, hogy a lovagias magyar nemzet parlamentjében belőlem méltóztatott czitálni, fölérekem a mult századok egész dicsőségével. A régi barátsággal, igaz híve

Tacitus.

Méltóságos gróf Apponyi Albert úrnak

Budapesten.

IV.

Hasonló tartalmu levelet küldött *Plato* báró *Bánffy* Dezsőnek.

V.

És *Madách* Imre *Visontay* Soma dr.-nak...

És így tovább a végtelenségig. Csak az íróink szomoruaik, mert azoknak most már *Wlassics* Gyula dr. sem ír többé levelet.

Reporter.

INNEN-ONNAN.

△ **Treuga Dei.** Karácsony szent napja ma már nemcsak vallási, hanem politikai ünnep is. Évfordulója annak a politikai eseménynek, mikor Apponyi Albert az istenbéke eszméjét penditette meg, bizonyos feltételekhez kötötten. Azt akarta, hogy a kormány törvényileg purifikálja a választásokat és akkor ő a millenium esztendejére leteszi a fegyvert. Akkor a karácsonyi cikkről sokat irtak, mint mondani szokás, nagy port vert föl. Az újságokban is, a képviselőházban is, addig veszekedtek a treuga Dei fölött, míg beköszöntött a millennium hivatalos ünnepségeivel és a vakáció, mely magával hozta a sokat vitatott békét, Apponyi lemondott a treuga Dei-ről, Bánffy visszaszította a kuriai bíraskodásról szóló törvényt és indultak harczba, háboruba. Ám az eszme mégis csak győzött s ha az ellenzék megfogya bár, de törve nem, ádázul belefű is a harci trombitába, Bánffy megcsinálja a trenga Deit nélkülük is, sőt ellenük is. A béke munkája az igazoló bizottságokban folyik. Ott tárgyalják a kérvénnyel megtámadott mandatumokat, védőügyvéddel, vádlóügyvéddel, tanura való hivatkozással, töméntelen hitelesített okmányokkal, melyek mind napnál fényesebben igazolják, hogy a választás nem felelt meg a törvénynek, hamisítottak, vesztegettek, erőszakoskodtak. A bizottságok meg végig olvasván az okmányokat, meghallgatják a perbeszédet és végül ilyenformán ítélnék: ámbár a kérvényezők bizonyítékaiból kitünik, hogy a választás törvényellenes volt, halottak szavaztak s élők vesztegettek s ámbátor kétségtelen, hogy ezek nélkül az ellenjelölt kapott volna többséget, a bizottság vizsgálat elrendelését szükségesnek nem találja és x. y. urat végleg igazolt képviselőnek jelenti ki. — Így lett véglegesen igazolva *Kende* Béla, a kormánypárti közlegény és így lett igazolva *Apponyi* Albert nemzeti pártvezér is. Az álláspont ez: disznóságok történtek intra és extra muros, épen azért nem bántják sem intra, sem extra muros. És ez a választásokkal szemben az igazi treuga Dei.

* * *

☆ **Jóslat.** A békés, kenetes karácsonyi hangulatot ez idén hiába keresi az ember a budapesti társaságban. Hiába jön meg a kis Jézus, december 28-án lesz a halottfosztogató orvos bűnügyének végtárgyalása. Ez a nagy szenzáció előreveti árnyékát s a csillogó karácsonyfá ma csak olyan gyermekjáték, melylyel a felnőttek édeskeveset törődnek. Az most a fődolog: kapunk-e belépő-jegyet a végtárgyalásra? A szép asszonyok elengedik a karácsoni gyémánt boutonokat s boldogabbak, ha kriszkindli fejében jegyet szerez nekik a f.r.jük *Korolnaihoz*. Rettenetesen szeretnék látni az előkelő doktor urat, — akivel sokszor táncoltak, aki sokszor fogta pulzusukat s akinek sokszor megmutatták nyelvüket — amint hurokra kerülve vergődik. *Haupt* törvényszéki bíró, a végtárgyalási jegyek ostromolt osztogatója, már ideges, ha embert lát, mert az bizonyosan *Korolnai*-jegyért szólítja meg őt. Már pedig a jegyek egy hét óta az utolsó szálíg elfogytak s bizonyos, hogy a huszonnyolcadiki kriminális dráma zsufolt ház előtt fog színre kerülni. Kérdés, hogy a rendőrség mint fogja megvédelmezni a legtágasabb tárgyaló terem ajtait a jegytelen tolakodóktól, nem kérdés ellenben, hogy milyen lesz a terem levegője. Telítve lesz az a kriminálisan felizgatott ur- és asszony-nép forró lehelletével s a szorongó testek párázatával. Vibrálni fog pedig e sűrű aggasztó atmoszférában a tömeg érdeklődő idegessége s mialatt a hideg, bűnös orvos száraz, okos hangon magyarázza majd tettének valamely gonosz részletét, itt és amott felharsan a közönség köréből a kiáltás: *víz! egy hölgy elájult!* A végtárgyalás megakad s boldog-boldogtalan a sápadt, ájuldózó hölgyhöz tolong, hogy felkapcsolja vállfűzőjét. E kinos

zürzavarban még néhány hölgy lesz rosszul, a többi meg ijed-
tében sikoltozni kezd: *orvost, hamar egy orvost!* . . . A vád-
lott készségesen emelkedik fel szuronyos őrei közt a padról s
kérdőleg tekint az elnökre: vajjon teljesíthetné-e az ő hivatá-
sát? Az elnökön győz a helyzet, megrázza a csengőt s a pil-
lanatra beálló csendben oda kiált a bűnös orvoshoz: *vádolt,
részessítse a beteg hölgyeket az első segélyben!* A vádlott egy
pillanat múlva már ott van az ájult hölgyek mellett és soha
senki által kétségbe nem vont szakértelemmel gyorsan és hatá-
sosan intézkedik. Az ájult szépek egymásután vetik fel szemü-
ket s hálása susogják: *köszönöm, már sokkal jobban vagyok!*
Aztán erős férfiak karján, ingó léptekkel távoznak a teremről.
— A rend és csend helyre áll, a vádlott helyre ül. Az elnök
csönget: *a tárgyalást újra megnyitom.* És a tárgyalás to-
vább foly.

* * *

✧ **Csere.** *Vajda* Jánost, az öreg költőt Apollo felkölté álmá-
ból. »Kelj fel és kövess!» — mondá neki s a költő engedel-
meskedett. A József-utcában gróf *Károlyi* Pista palotája elé
értek. A gróf éppen kilépett a kapun. Kezében lyrát pengetett
s hozzá a versét énekelte, melyet *Beöthy* Ákos ó-budai jelölt-
ségére költött vala.

Szemébe néz, mint sas napnak.

Bárki fiának királynak.

Szeme olyan, mint a szikra,

Sötét éjt megvilágítja.

Igy hangzott és még ilyebben a grófi lantos dala az
éjben. *Vajda* János befogta füleit és a fogát szította. Apollo fel-
sleges homlokán hideg verejték gyöngyözött. A dalnok azonban
büszkén fújta tovább költői remekét s ment világgá az éjben,
vissza sem tekintve dusgazdagságát rejtő nagyuri palotájára. A
palota kapui e közben kitárultak s minden ablaka, valamint az
udvara is, ragyogó villamos fényben világosodott ki. Finom
libériájú komornyikok, lakájok, inasok, kocsisok és lovászok,
valamint tiszta fehér sipkás, kötényes kövér szakácsok, meg
kukták álltak a bejárat két oldalán, mélyen hajlongva, sorfa-
lat. Apollo, nyomában az öreg költővel, bevonult a palotába s
a díszterem közepén megállva, így szólt kedveltjéhez: »Ime,
mától fogva mindez a tied s még ezenfelül a nagy-károlyi ura-
dalom, egyéb egy-két milliót szintén megérő csekélységekkel
együtt.« — Minek köszönhetem e bőséges donációt? kérdé az
elámult költő. — »Annak, — felelé Apollo — hogy gróf
Károlyi Pista mátol fogva megveti a világi javakat s magyar
költővé lesz. Te viszont, mint magyar költő, már eleget alkot-
tál és nélkülöztél. Az az igazság, hogy ha a gazdag gróf a
te mesterségedet folytatja, te meg próbálj megélni az ő elha-
gyott régi mesterségéből.« És Apollo eltűnt. *Vajda* János egye-
dül maradt a nagyuri pompa és fény közepén. Teringet-
tét, ő tehát most gróf *Vajda Jancsi*, Magyarország egyik leg-
hatalmasabb oligarkája! Ezzel a boldog tudattal hevert végig
a csodás selyem ottománban. Rágyujtott egy ötforint husz kraj-
czáros Havannára, bodor füstöt eregetett s elkezdte gondolatait
valamely tervben lévő új versén jártatni. No itt és így, pom-
pásan megy a költés — konstataulta magában. De ime, Apollo
hangja fenyegetőleg harsant le a magasból. »Ha itt is versen
töröd a fejedet, visszavonom a donációt.« Gróf *Vajda* Jancsi
megijedt, behunyta szemét s igyekezett semmire sem gondolni.
Mert hát, mi az ördögre gondolhat az ember egyébre, mint
vagy semmire vagy versre? Elszunnyadt, de álmában is versek
töredékei kísértették s Apollo fenyegetése mind újra felhang-
zott a légből. Ezalatt az egykori gróf, ki elveté rangját s
vagyonát, hogy mint *Károlyi* István a költő keresse kenyerét
— lantolva és verselve bolygott az utcákon. Éjjeli szállást
keresett, fizetségül egy dalát ígérve érte. Minden kaputól eluta-
sították; még a hajléktalanok menhelyének portása is azt
mondta, hogy itt egy éji szállás ára nyolcz krajczár. *Károlyi*

István költői műve azonban nem ér meg ennyit sem. Járt tehát
számküzdőn az árva fiu tovább. Megéhl. Betért egy kávé-
házba s nem egyebet, csak egy kiflit kért, egy daláért. Egy
kifli ára két krajczár, — mondák — de az ő verse nem ér
meg ennyit sem. Mit adnak hát a világon egy dalért? töpren-
gett a boldogtalan. Eszébe jutott, hogy a költők azt beszélik:
a dalért szerelmet adnak a szépek. Megpróbálta tehát egy ver-
sével a kaczer kasszérosné szívét meghódítani. A kasszérosné
gúnykaczajjal utasította őt vissza, azt állítván, hogy az ő verse
nem is vers, hanem csak nyakatekert, összevissza beszéd. Halá-
los fáradtan, éhesen s feldult szívvel vánszorgott tovább a lan-
tos. Már-már összerogyott s várta a végkimerülést, a keserves
éhenhalást. Szerencséjére a lerokadás pillanatában valaki a
hóna alá nyult s egyuttal a lantot is kiragadta kezéből. Gróf
Vajda Jancsi volt, a ki palotájából, a hol a versírás tilos neki,
megszökött. »Csaljuk meg Apollót s cserélkezzünk vissza! sügta
a roskadozónak fülébe. — »Szívesen«, nyögte az éhenhaláshoz
közellező *Károlyi* István, költő. Én a te mesterségedből csak-
ugyan nem tudok megélni. »No, mert nem is értesz hozzá« —
felelé az öreg. »De magam sem a tiedhez« ... Egy percz múlva
már megint *Vajda* János volt a költő és gróf *Károlyi* Pista
volt a gróf. Emez visszaosont rangjával palotájába, amaz lant-
jával szegénységébe. Apolló később rájött a turpisságra, de az
egyszer még elnézte azt. Hanem elhatározta, hogy ha gróf
Károlyi Pista még valamikor a versköltésre merné adni a fejét,
Palágyi Lajossal cseréli ki őt. Az azután, történjék bármi *Ká-
rolyi* Istvánnal, a költővel, soha többé vissza nem csinálja csa-
lárdul a cserét.

* * *

~ A legsötétebb Terézváros Széchenylje Tenczer Pál.
E tételben, emberségemre mondom, nincsen egy mákszemnyi
csúfolódás. Valamint mi nem közvetlenül Copernicusból vagy
Herschelből meritjük gyér csillagászati ismereteinket, hanem a
vulgáris Flammarión urból: azonképen a személyem körüli
Guttmann Mór (777) és az apósa, az öreg Ájzig a dob-utczá-
ban, meg a fia Árpád, a rabbi-szeminarium alsó másodéves
növendéke, az ideálokat csakis a Tenczer Pál népszerű desztil-
láriumának alakjában szívják szomjú lelkökbé. Az ilyen másod-
kézből való szedegetésnek megvannak a maga apró furcsaságai.
Mi laikusok például gyakorta azt hisszük, hogy Flammarión
ur bukkant rá elsőben arra a törvényre, hogy a helyben álló
nagykereskedőház voltaképen a Nap, a Föld pedig csak a
vigécz, aki utazik; és nem megfordítva. És mi laikusok abba
is belenyugszunk, ha tanítómesterünk, Flammarión, néha egy
kicsit elveti a suiykot és olyasmit beszél, hogy a Mária csilla-
gon, a spektroszkópiai vizsgálatok szerint, tiszta képviselő válasz-
tások folynak. Ugyanilyen jámbor laikus belenyugvás történik
a legsötétebb Terézvárosban. Guttmannék szentül hiszik, hogy
Széchenyi, sir Moses Montefiore, Eötvös Károly és Schweiger
Márton voltaképen csak aprópénzre váltása az egy Tenczer
Pálnak. Ő az ezeresbankó. A többi csak az egyforintos, illető-
leg egykoronás, vagy ép tizfilléres. És belenyugszanak abba is,
mikor Tenczer Pál, egy kicsit elvetvén a suiykot, ilyesmit
beszél: »Polgártársak, hát ha már ép tudni akarj... a *Bere-
sisz* szerzője tulajdonképen én vagyok, először a *Neues Poli-
tisches Volksblatt* mellékletén közöltem; sőt hogy ne szerény-
kedjek igen nagyon: a világot is mi teremttük: én meg az
öreg Ur.« Ez eddig egészen helyén van. De most következik
a baj. Tenczer Pál összekonfundálja Guttmann Mór (777), a vén
Ájzigot meg Árpádot, az alsó tanfolyamost, az egész világgal.
Tapasztalván, hogy a legsötétebb Terézvárosban övele szemben
közpolgári kötelesség a hódolat, autogrammkunyorolás, imádat,
arczépleleplezés, lelkesültség, asztaltársasági dízelnökség, bámu-
lat, igazgatótanácsosság és leborulás, — azt hiszi, hogy mindez
kötelező a többi kilencz kerületben, sőt a többi négy világ-
részben is. E geográfiai tévedés révén aztán igen nagy lón
Tenczer Pálnak, a terézvárosi Óriásnak felháborodása, mikor

vele, Vele, sőt Wele is megesett, ami megcsik császárokkal, rabbinusokkal és római pápákkal, hogy t. i. kipingálták egy vicczlapba. Tenczer Pál ezt a magyar sajtótörvény lábball tiprásának ítélte. Mert nekie nem vala kellemetes. Mikor pedig az is megtörtént, hogy Wallesz Jenő, a tenczeriádák elmés írója, ez okos és vidámságukban is mélyértelmű hiuságcsufolásait füzetkébe gyűjtötte, *Tenczer Pál emlékiratai, írta Tövis* cím alatt, a Terézvárosos Eleven Bronz Szobra elordította magát, hogy veszedelem van: a mindenség nadrágjáról leszakadt minden gonb; és futott helytelen helyre, a policzájra. A policzáj meg elkövette azt a különösséget, hogy »előállítás« terhe alatt uri színe elejébe idézte Tövis-Wallesz urat. Hogy az emlékiratok azért megjelentek ám (kár, hogy csak olyan vékonyka füzetben), az mellékes. A fődolog az, hogy ilyen Prottmann-Tenczer eseteket a magyar törvény nem tűr, s hogy a Tisza Kálmán szálló igéjével éljek: »Ebből, öcsém, még nagy baj lesz.« A röndér ur, aki ezt a különös különösséget elkövette, majd bőséges, azt hiszem, igen bőséges magyarázatban fog részesülni afelől, hogy mi az 1848:XVIII. Ami Tenczer Pált illeti: vele nem először történt meg, hogy helytelen helyre futott. Bizonyosan mindnyájan méltóztatnak ismerni az anekdotát: hitközségi választás volt, vész fenyegette a pártot és Tenczer Pált álmából verték föl Guttmannék: égszakadás, földindulás!... Az elsőörnyedt nagy férfi rohamosan kezdett öltözködni. És siettében *megfordítva* húzta föl a cipőjét. Ugy, tetszik tudni, hogy a cipő sarka elől volt, az orra pedig hátul. És legott sebes futásnak eredvén, e tévedés következtében nem a Rombach-utczába futott *be*, hanem *ki*, a városligetbe a viztoronyhoz. Azt hiszem, nem csalódom, ha azt sejtem, hogy mikor világtörténetünk e legnagyobb alakja a policzájra futott, megint megfordítva húzta föl a cipőt, mérges siettében.

* * *

•• **Princesse Tissot.** Tökéletesen értem, hogy Chimay herceg felesége megszökött Brüsszelből Rigó Jancsival, a cigányprimással. Brüsszel tudniillik világvárosa a magyar cigánydolgokban való rosszulértelmezésnek. Ott ugyanis a Sion hegyénél erősebben áll a hit, hogy a cigányok mind trónkövetelők, Ragotsky, a száműzött cseh fejedelem ivadéka, akik — míg tekintélyes pártjuk diadalra nem viendí zászlajukat, — a zenében, azaz, hogy a generalbass és kontrapunkt tudományos világában keresnek vigasztalást. Isten engem, nem tréfálok. Most tiz esztendeje történt, hogy a brüsszeli zenészekadémia (ott olyan is van) délelőtt ünnepet rendezett a Bunkóék tisztelőre, saját kupolája alatt, este pedig egy kábitó fényű teremben bankettet. Amely banketen megjelentek a nagy pápaszemes és sörényes tudós belga Hanslickok, az algebrávé emelkedett zene matematikusai, husz és harmincz alapos köteteknek szerzői, és a retorika legszigorubb törvényei szerint konstruált beszédekben méltatták a trónvesztes fenkölt cseheket, akik bár fejedelmi vérségűek, nem dilettánsok, és példás lelkiismeretességgel merültek a zenetudomány égi mélységeinek legislegfenekére. »Ime«, szólt egy híres *doctor musicae*, »most látjuk, hogy a zene világnyelv. Meszjő Bönko (orhanggal) csak csehül tudnak, és mi mégis értjük őket, csodáljuk kontrapunktbeli határtalan készültségüket«. — Bunkóék különben így adták elő itthon ezt a banketet: »Haj, nagy lakzsi vaut a! Ugy ültünk: ecescsigán, ekkirály, ecescsigán, ekkirály...« Hogy a tényérokrol eltakarítódván minden, körüljártak-e a tényérokrol Meszjő Bönko (nazálisan), azt már nem tudom. Nos, hölgyeim és uraim, ha azok a nagy, husz egynehány kötetes generalbassisták, azok a gründlich Hanslickok és dr. Böldi Izorok ilyen dr. Tissotságban leledzettek, miért ne lehetne a szegény és alkalmasint kedves Chimay hercegné Princesse Tissot? Egyébaránt meglehet, az a Rigó Jancsi úgy tud hegedülni a hercegné kedvére, mint senki más a föld hátán. És elvégre is, azt hiszem, az a döntő.

IRODALOM.

Vénusz a kávéházban.

Sötét színű princesse-ruhában, bialisbe szabott atlacz övvel, mongol-prém jockeival diszitett gigot-ujakkal ült a kávéház egyik szögletesasztalánál. Duzzadó, buzakalász-színű hajára formás kis bársony toque volt szoritva, melyen fehér kócsagtollak lengtek.

Egyik kezéről lehuzta a vajsínű svéd keztyűt és kavargatni kezdte a párolgó teáját, miközben merész, huszáros pillantásokat váltott a szomszéd-asztalnál ülő monoklis fiatal urakkal, akiknek a kíváncsi tekintete fehér arczára tapadt.

Magam is érdeklődni kezdtem az ismeretlen asszony iránt és nem adtam volna a Bodnár Zsigmond összes műveiért, ha valamit megtudhatnék a modern Vénusz multjából, vagy akár jelenéből.

Szertenéztem... és senkit se láttam magam körül, akihez fordúlhattam volna... Már-már azon voltam, hogy leteszek kivihetetlennek látszó tervemről, amikor hirtelen egy eszme villant meg agyamban.

— Ah! C'est ça! — ujjongtam fel lelkesülten és erre részint a Várady Antal által felfedezett *oráklázás* segítségével, részint a telepátia többé már nem szokatlan útján érintkezésbe léptem azokkal a kipróbált tehetségű urakkal, akik már annyi szép asszony sorsa fölött sajtoltak könyveket a szemeimből és így most abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy a princesse-ruhás hölgy kilitére vonatkozólag az alábbi felvilágosításokat közölhetem a barátságos olvasóval.

Dumas fils:

Az utcázseprők elégedetten dörzsölték a kezeiket.

Reggel óta szakadt a hó és a boulevardokon, hol a szél óriási fehér barrikádokat emelt, hosszú sorban vesztegeltek az elakadt villamosok.

E visszataszító éjszakát választotta ki *Jane de Simrose* arra, hogy megdöntse a nők barátjának elveit, melyeket *De Ryon* a férfi és a nő közötti önzetlen viszony felől — mint látni fogjuk: tévesen — megalakított.

Ez a kiszámíthatatlanul szeszélyes és betegesen szenzibilis lélek, akit a liberális felfogású De Rouverné *kiállhatatlannal tisztességes* asszonynak nevezett, attól a szerencsétlen naptól fogva, melyen a De Ryon odaadó élelántoskodásának következtében lemondott a férjével szemben való ellenállásról, fanatikus szenvedéllyel gyűlölte a békés házastársi élet kétségbeesítő egyformaságát.

— Ez a Simrose megöl az ő édeskés udvariasságával — mondta magában.

És a szép, szőke Jane végtelen megvetést érzett a férje iránt, akit tuczatembernek tartott és saját maga iránt, akinek lealázó kötelessége számban tartani a Simrose úr ingeit és életet adni e kifogástalan férfiú gyermekeinek...

A társaságokban és a premiéreken, ahol De Ryonnal sürün találkozott, titkon összehasonlításokat tett e kikiáltott elmésségű finom és kedves világfi, meg a limonádé modorú férje között. Szükségtelen részleteznem, hogy e megfigyelések határozottan a Simrose ur hátrányára ütöttek ki.

A mily őszinte rajongással hallgatta a *megmentett asszony* a De Ryon csillogó szofizmáit, époly elkeseredéssel töltötte el az igaz, valódi szerelemre vágyó szívét a

barátjának az az avúltas felfogása, hogy az utógondolat nélküli barátság teljesen kielégíti az egészséges és kissé elhanyagolt asszonyokat.

— Tulajdonképpen valósággal sértő reám nézve az a tüntető önzetlenség, melylyel ez a szellemes férfi nekem udvarol — gondolta egy magányos pillanatban a hevesvérű Jane.

Természetes fejleménye a dolgoknak, hogy egy másik gyöngye pillanatban — éppen a kávéházban találkoztak össze a Leverdetné keddi zsurja után — a teától, szivarfüsttől és a barátjának a közellététől felizgatott asszonyka e szavakat intézte az *ami des femmes*-hoz.

— Azt beszélük magáról, hogy megszerezte a szalonjába a Leempols legújabb képét.

— Valóban megbízható értesülései vannak, asszonyom.

— Mon ami, maga szokott dicsekedni azzal, hogy ismeri a nők gyöngeségeit

— Hála istennek, mindeddig csak a gyöngeségeiket tárták fel előttem.

— De azt ugyebár nem képzelte, hogy a mennyi beteges rajongást talált a jó képek iránt a barátnőimben, azt bennem együttvéve mind föllelheti.

— Megvallom, ön sokkal elméesebb, asszonyom, sem hogy ráértem volna egyéb tulajdonait is megfigyelni.

— Most magára csafolnék, ha elfogadnám a bókját. Mindezt pedig elegendő bevezetésnek tartom ahhoz, hogy magát értesítsem amaz elhatározásomról —

— Nos? Nos?

— Hogy szeretném megtekinteni az új festményt, mely állítólag úgy érzi magát az ön lakásán, mint egy vidéki abbé a Moulin Rougeban . . .

Nem tudom: volt-e már abban a helyzetben, hogy rossz darabot írjon . . . Sőt találjon színházat, mely azt előadja . . . Tegyük fel, hogy a bemutató — melytől a siralmas főpróba után mitse lehet várni — frenetikus tapsokra ragadja a közönséget . . . Elvégre ez nem lehetetlen. Az élet szereti a sikerült tréfákat . . . Nos, ily meglepett arcot mutatott e percben De Ryon, aki soha se érezte magát gyöngébbnek amaz örök rejtélyvel szemben, melynek asszony a neve, mint most, a Simrosené kihívó szavaira.

— Bolonddá akar tartani ez az asszony, vagy eddig tartott bolonddá? — kérdezte magában.

Erre aztán eszébe jutott a *Bracco* problémája és mint (egy népies hasonlattal élve) a zsák, amely megtalálta foltját, mosolyogva mondta:

— Ha elég erősnek érzi magát, asszonyom, szívesen látom az otthonomban.

Aztán elgondolta:

— Mindenesetre meg fogom nehezíteni a Jane válalkozását és . . . talán . . . nem is tartom majd magamat szorosan ama furfangos talián illedelmes instrukcióihoz . . .

Vétenék a történet kerekdedsége ellen, ha elhallgatnám, hogy az elszánt asszony nem ismerte a *Hütelent*, ő szegény csak a *Dame aux camelies*t ismerte . . . És miközben dobogó szívvel foglalt helyet a De Ryon fiakkerében, gyanútlan férjére gondolt és hitvesi szomorúsággal így sóhajtott fel:

— Oh! le pauvre tartar . . .

Guy de Maupassant

a *Bel-ami* utolsó fejezetét véli lejátszódni a boulevard-kávéházban, azt a fejezetet, mely ide nem tartozó okokból kimaradt e közkezdveltségű regényből.

Az izzó szemű, csinos asszonykában ugyanis a gyakorlott olvasónak nehéz felismerni a kikapós *Marellné*t.

A mozdulatai és a mód, ahogyan evett, meggyőzte az embert arról, hogy ennek az asszonynak nincsenek gyerekei . . . Talán nem is lesznek sohasé . . .

A lábait egymásra helyezte és egyáltalán volt valami a megjelenésében, amiből valószínűnek látszott, hogy otthon sokkal több utcái ruha lóg a garderoobjában, mint másféle toilette.

Minden ajtónyíláskor izgatottan pillantott a szárított pálmákkal körülrakott bejáró felé, mintha várna valakit. Később egy echarpe-nyakkendő ur közeledett feléje cigarettával a fogai között és két ujját nyújtotta ő nagyságának. Az asszony örömmel mutatott helyet maga mellett a harmincz-harminczöt évesnek látszó férfinak, aki mosolyogva állt előtte, anélkül, hogy szükségesnek tartotta volna a cigarettát kivenni a fogai közül. Majd leült a teázó hölgy mellé és gyorsan beszélgettek.

— Honnan jön? — kérdezte az asszony.

— A »*Vie Française*«-től.

— Vallja be inkább, hogy a feleségénél volt.

— Clo, édes Clom, tudod, hogy nem szeretem, ha érzelepsz.

— Nem bírom elviselni azt a tudatot, hogy minden éjjel megcsalsz.

— Hiszen magad se kételkedsz abban, hogy nem szeretem Suzannet.

— Akkor miért vetted el?

— Mert azt akartam, hogy egy milliomosnak legyek a veje.

— Ejh! nekem mindig volt pénzem és sohasé tagadtam meg tőled semmiféle kölcsönt — fakadt ki elkecserevedve Marellné.

— Nem akartam mindig adósod maradni. Megutáltam a kitartott férfi szerepét.

— Oh!

— Ezentul én fogom fizetni a titkos lakásunkat.

Marellné gyönyörködve nézte Györgyöt, ki máris feltűnést keltett szépségével a kávéházban. A szomszéd asztalnál nagyobb társaság oszonnált, köztük két asszony. E nők, kik száraz, kopasz férjeik oldalán a friss rózsákra emlékeztettek, melyek valamely szegény ördög kopott kabátján illatoznak, sóvár, szenvedélyes pillantásokat vetettek *Duray György* felé.

A féltékeny Marellné figyelmét hamar felkeltette az asszonyok kihívó viselkedése és félni kezdett, hogy Györgyöt ismét elveszíti.

— Marell ma színházba ment — szólt egyszerre — tíz óráig szabad vagyok. Szeretném, ha ez idő alatt fölkeresnők a szobánkat.

— Már megint? — kérdezte a szép György, erőszakkal fojtva el egy kitörő ásitást.

A Clo szemrehányó pillantása azonban engedékennyé tette. Érezte, hogy nincs ereje szétszakítani e viszonyt, mely annál is inkább terhére volt, mivel tartania kellett attól, hogy Clo előbb-utóbb találkozni fog a külvárosi lakás elfüggönyözött szalonjában Valternével, vagy Forestiennével, vagy a többi kielégíthetetlen asszony valamelyikével, akik mind Györgyöt nevezik *egyetlen szerelmüknek*.

És mialatt a kijáró felé tartottak, *bel-ami* azt mondta magában:

— Tudom, hogy Suzanne ma elégedetlen lesz velem. De istenem, hol van az a Roger, akinek a módszere segíthetne rajta, ha Clo a nyakam köré fonja a karjait . . .

Pekár Gyula

a híres angol minstrel-énekesnőt: *Lolát* sejtí az excentrikusan öltözött hölgyben, ki az ördögien különös, szénfekete bajuszú és magas, csodálatosan szép alakú

Dodó főhadnagy karján csakhamar visszavonul a cabinet particulierbe, hol az égő püncsok apokalyptikus máglyája mellett mint egy fantasztikus árnyékcsoportozat mosódik el a részeg konyak-gőzzel ölelkező cigarettafüstben egy pár huszárnak az alakja.

A grogtól párolgó asztal mögötti terjedelmes kanapén, mint nekitámasztott hullák feküdtek *Mamzell Theo* és *Miss Viviane*, ki ha felállt, magas volt és karcsú s fantasztikus fekete selyem ruhájának éjféli színű gyöngydisze kigyóyszerű fényakkordokkal kísérte a gyönyörű test mozdulatait és valami bűvös eleganciával rajzolta ki remek természetét... Aczélból, lüktető, vonagló aczélból volt ez az asszonyi állat...

Dodó főhadnagy e pillanatban egy óriás kigyót érzett a nyaka körül csavarodni... Észrevette ugyanis, hogy a Lola és a Livio szemei sűrűn találkoznak.

A Livio szemei feketés-zöldek voltak aranyporral behintve, a Loláéi mohazöld színekben ragyogtak, széleik felé képes árnyalatokba menve át s a hosszú pillák alatt mintha állandóan vészes deliriumban aludtak volna...

Dodó megcsalva érezte magát. Sebzett sakálként ordított fel és pokoli lármával vágott a falhoz egy egész teakészletet.

— Megértetted-e rózsám? kérdezte aztán meghunyászkodva az aranyhajú leánytól, ki úgy állt előtte, mint a *fekete halálos szerelemnek a testet öltött Géniusza*.

— You are a beast! — kaczagott az excentrique hidegen és láttatni engedte vakító fogait, melyek fehérék voltak, mint a *Czóbel* Minka versei...

Erre egy nyergelt tett a zongora előtti felfordított puff helyére és azon helyet foglalva, oly határozott mozdulattal ütött a billentyűk közé, mint egy huszár, aki atakot parancsol. És csodaszép, mély alt hangon intotta:

Denke dir mein Liebchen
Was ich im Traume gesehen...

Dodó főhadnagy örvénylő mámorral fogta fel a Lola vulkáni pillantását, aki az új testamentum ama bizonyos skarlát-szövetbe öltözött asszonyi állatjára emlékeztetett, ki megrészegetett a szenteknek és mártiroknak a vérértől...

— Mit csináljak ezzel a babyloni hetairával, aki tisztességes lány lett miattam? — tűnődött a főhadnagy. — Elvegyem? — vagy Schoenhoffnét tartsam meg magamnak, aki az én kedvemért eltörte az urával kötött házasságot... Micsoda probléma! Micsoda probléma! — sóhajtá rángatózó ajakkal.

És pezsgős poharába folytak a könnyei.

*

Mielőtt alkalmam lett volna a fentebbi elbeszélések valódiságáról meggyőződni, az arany sipkás kávé haladt el az asztalom mellett. Magamhoz intettem a kövér urat és a fehér keztyűs hölgyre mutatva, azt kérdeztem:

— Ki az a cocotte?

— Már nem cocotte... Férjes asszony.

— Nem szeretnék annak a dekorált homlokú pipogya fráternek a helyében lenni, akinek a nevét ez a hölgy viseli.

A jó ember sóhajtott.

— Hogy őszinte legyek — mondta búsan — hát az az asszonyság az én feleségem.

Téglás Gábor.

Névy László. Nem az irodalom ünnepelte Névy Lászlót, hanem az iskola. Huszonöt éves tanári multjának érdemeit honorálta az ország első kereskedelmi szakintézete, a hol generációkat nevelt föl a magyar irodalom szeretetében. Ámbátor a literátus emberek is szívesen fontak volna koszorút erre a

napra. Nem szólya szépirodalmi dolgozatairól, fényes stílusáról, nemes szónoki pathosáról: irodalmi kézi könyvei révén neve szinte *fogalom* má vált, klasszikusainkhoz irt magyarázó jegyzetei nélkül a középiskolákban ma már alig boldogulnak — a tanárok. Ha esztetikájában nem is önálló, ha elméleti könyveinek értéke akadémikus is, gyakorlati célokat szolgáló irodalmi munkássága jóval hasznosabb pályának bizonyult az »író tanár« urak szépirodalmi kísérletezéseinél. Azt hisszük Névy László érdemeit a *literatúrában* el fogják ismerni akkor is, a mikor professzor-társait az irodalomban már régen elfelejtették az iskolák.

Szántó Kálmán. Mindenképen figyelmet érdemlő tehetség tanúsága ez a novellás kötet, amely *Weér Judith és egyéb elbeszélések* címe alatt nemrég megjelent a Franklin-társulat kiadásában. A Szántó Kálmán neve már néhány esztendője fordul meg az újságok tárcza-rovataiban, ezuttal lép azonban először könyv címlapján a nyilvánosság elé és követel magának helyet a mai irodalomban. Ezt a helyet meg fogja kapni. Meg van benne az elbeszélő minden jó tulajdonsága. Tud színesen írni, tud jól jellemezni, főnnyakadás nélkül mesét szöni. Mindezt pedig önálló, független és eredeti egyéniség alapján teszi, mely egyéniség erőteljes is, rokonszenves is. A ki a Szántó Kálmán könyvét elolvassa, mindvégig élvez s nyereségnek tartja, hogy vele megismerkedett. Az író vélt kvalitásai mellett nem hiányoznak a kezdés nehézségeinek a nyomai. Szántó Kálmán még keresi a terrénját s még nem tudja kimérni az írás hatását. Innen van, hogy szereti a rendkívülit, keresi a szertelent s mikor megtalálja, túltelített színekkel föszt meg. Nem az életet írja le, hanem az élet ritkaságait. A nyelve tiszta magyaros, de stílusa egy kicsit tulipános is. Olyan fogyatékoságok ezek, melyek a fiatal íróink inkább ajánlják azok figyelmébe, akik nem várják, hogy mint a csibé, készen bujják ki a tojásból. Majd a gyakorlat — tapasztalás lefaragja róla, ami fölösleges és kellő mértékre csökkent, amit a túlbuzgóság elnagyol. E könyvvel Szántó Kálmán kivívta magának az első, tisztességes pozíciót az elbeszélő irodalomban s első ettapenak e pozíció eléggé megbecsülendő. A vaskos kötet ára 2 ft.

Az első *feeske s egyéb elbeszélések*, a legújabb kötet, melylyel Herczeg Ferencz lerója az irodalom iránt való minden esztendő tartozását. A kiváló író azóta képviselőnek választotta magát, s tisztára rajta áll, otiumnak vagy negotiumnak tekintse-e ezt az új tisztségét. Mondanunk sem kell, hogy távol áll tőlünk az a nagy alakoskodó vagy fölöttébb naiv örvenkezés, hogy Jókait a politika visszaadta az irodalomnak, s megvan a magunk megállapodott véleménye a Herczeg Ferencz ama jóbarátairól, akik a Jókai dolgát némi célzattal hegyezik ki ő ellene. Nyilvánvaló, hogy ez a legújabb s éppenséggel nem magyar teória a poéta s a politikus megférhetlenségéről merő szélhámosság. Mindig a barbárságnak, a művészetlenségnek s a lelki sivárságnak jele, ha valahol a költőket olybá veszik, mint a kis gyerekeket, s avval az udvarias jóindulattal beszélnek róluk, mint a bolondokról szokás. Ez mindig hipokrizist jelent; azt, hogy ezek a poézisért rajongó emberek a poétákat csak dicsérik s nem olvassák, s azért óhajtják őket az irodalomba beleszigetelni, nehogy más téren való konkurrencziával rontsák a keresetet. Végre is a politikához első sorban intelligencia szükséges, ez pedig a poétában mindig megvan. Ugyan, hát csak a suszterben meg az ügyvédben van érzék az embertársai dolgai iránt, s a poéták egytől-egyig kis hülyék, akiket egy Frim-féle Parnaszusra kell száműzni? Roppant különös ez az örvenkezés, éppen a Zrinyi Miklós, a Bacsányi, a Berzsenyi, a Kölcsey, a Petőfi, a Vörösmarty, az Eötvös, a Kemény Zsigmond meg a Tóth Kálmán hazájában. S ami a pártállást illeti: hát éppen csak a szolgabírák, a bankárok, a gazdák és a papok engedhetik meg maguknak a meggyőződés luxusát — egy Jókainak a karaktere nem elég magasrendű arra, hogy neki meggyőződése lehessen? Biztosak vagyunk benne, hogy Herczeg Ferencznek épp oly kevésbé fog ártani a politika, mint ő a politikának; csakugy, mint

SZINHÁZ.

ahogy viszont a külföld politikusai egy cseppet sem ítélik urhoz méltatlan dolognak a tollforgatást. Ez még a Magyar Miska fölfogása, ki a könyvet nem szereti. (E hazaáruló és nemzetgyalázó kozmopolita mondás Arany Jánostól való.) Ma már szereti is, veszi is, különösen a Herczeg könyveit, amelyek értékre nézve különbözőek lehetnek, de az ő írói kvalitásainak egyik sincs hiányával. Ez a most megjelent kötet ujságtárczák gyűjteménye, s épp ezért meglehetősen vegyes; van köztük, amely kiszínezett anekdotánál nem több, de köztük van például az *Emberek a hegytetőn* is, egy tenyérnyi kis novella, mely ötletre, mélységre s konzisztenciára Maupassanthoz volna méltó. A férfi tragédiáját írja meg benne, száz sorban, kezdve a barna ősemberrel, aki hiába védte az ő hallgatag asszonyát a szőke vetélytárs elől, egészen a modern férjig, aki az ő szóval felelősségének maga kénytelen bemutatni az udvarlót. Az asszony hallgat, még egy szemmozdulattal sem árul el semmit, a kőkorszak óta mind máig, s a kőkorszak óta máig a férfit egyre gyötri a kétség, nem árulás-e, ami a hallgatás mögött lappang. Herczeg Ferencz e kis remekével nagy igazat szolgáltatott a férfiembernek, akit az újabb novellisták nagyon elhanyagolnak. De az asszonyok pszichológiájához is szolgáltat egy pár kedves ötletet, különösen a félreismeret asszonyokat figurázza ki, akiknek boldogtalansága aznap kezdődik, mikor az uruk először ül ingujjban az ebédhez.

Császár Imre, a nemzeti színház nagy intelligenciájú és széptehetségű művésze, a ki rövid idő alatt nagyot emelkedett a közönség kegyében s az új nemzedékben legkomolyabb követője a nemzeti színház nagy tradícióinak, két érdekes kötettel lépett a könyvpiacra, melyekben benne van ugyanaz az intelligencia, öntudatosság, megfigyelő képesség és elegancia, mely az ő játékát karakterizálja. Az egyik *A színész alkotása*, nagyon érdekes essay e művészet különleges természetéről; a doktrinerséget ügyesen elkerülő praktikus aesthetizálás. Nagyon igaz és helyes a könyveskének az az alapvető álláspontja, hogy amit színpadi természetességnek neveznek, korántsem az élet fotográfia hű másolata, mert az élet szavai, mozdulatai és jelenetei a színpadon groteszknek volnának. A színésznek épp úgy válogatnia és stilizálnia kell, mint minden egyéb művésznek; neki is úgy kell hazudnia, hogy higgyenek neki. S a színész természetessége is úgy különbözik az élet másolásától, mint a festmény a fotografiától s a költői leírás a leltártól. A másik kötet az *Élet és művészet* péle-méle; uti-levelek városokról, utcákról, ruhákról, játéklarangokról, színházakról, szindarabokról és színészekről. Sok józan nézet van bennök és sok vidám megfigyelés. A köteteket a Könyves Kálmán Társaság adja ki, s az áruk egy-egy forint.

A rubinok hazájából. Szalay Imre, volt országgyűlési képviselőnek az ő mult esztendei ceyloni expedíciójáról irt leveleit most kötetbe szerezve adta ki az Athenaeum, eredeti fényképfölvételek lenyomataival ékesítve. E levelek során egy jó szemű és temperamentumos uri ember megfigyelésében tükröződik vissza egy minden tekintetben érdekes világ. Az írójuk nem a tudós, hanem a magánember szempontjából nézi a dolgokat, annak az igényei, hajlandóságai, vonzalmi és idegenkedései szerint, amely lelki adatok az olvasóban is meglévén, az ő előadására élénk visszhang kél bennük. Ára 1 frt 80 kr.

Újabb tíz kötet Jókai. Közvetlenül a karácsonyi ünnepek előtt ma került piacra Jókai Mór összes műveinek nemzeti diszkiadásából a *hatodik sorozat* a következő tartalommal: LI. kötet: *Rab Raby*; LII.—LIII. kötet: *A jövő század regénye*; LIV.—LV. kötet: *Az élet komédiásai*; LVI. kötet: *A damokosok*; LVII. kötet: *Szép Mikhál*; LVIII. kötet: *Targalyak*; LIX. kötet: *Egész az északi pólusig. Aki a szívét a homlokán hordja*; LX. kötet: *Bálsányos vár*. Jókai műveinek nemzeti kiadása tudvalevőleg részletfizetés útján is megszerezhető minden könyvkereskedésben, miáltal ez a monumentális mű a társadalom kevésbé tehető osztályai számára is hozzáférhetővé vált. A megszerzés módozatai felől szívesen szolgál bárkinek tájékoztatással a Révai Testvérek Irodalmi Intézet r. t. Budapesten.

A vigszínházban e héten egy elég rossz kis német bohózatot adtak, amely e színpadra valószínűleg azon a réven került, hogy a *Rabenvater* egyik szerzője, Jarno József budapesti származású berlini színész, aki ott semmiképp sem válik szegényünkre. Nem értjük azt a fölháborodást, amelylyel némelyek e darabot fogadják. Azért mert rossz? Hát a Vigszínháznak nem szabad egyszer rossz darabot is adnia? A Népszínház meg a Nemzeti Színház mind csupa remekműveket ad elő? S aztán, mert német? Hát az angolok nem írnak rossz darabot? A *Jibbs és Nibbs* s a *Husz percz egy esernyő alatt* talán jobb volt? Azokat sem mentette meg a Mihály József fordító routineja, ezt sem — s evvel napirendre térhetünk az egész eset fölött. Nem köll mindjárt haragudni, mintha az embernek a szeme helyén tyukszemek volnának.

HETI POSTA.

Jelen számunk az utolsó ez évben és ezzel egy szersmind befejezzük A Hét tizennegyedik kötetét. Ezek a kötetek már eddig is nycmokathagytak az irodalomban és azt hisszük sok, igen sok közleményünk olvasóink lelkében is. Reméljük, hogy azok, akik eddig rokonszenvűkkel kísérték lapunkat, jövőben is kitaratásukkal fogják jutalmazni törekvéseinket. A jelen kötethez való tartalomjegyzéket egyik közelebbi számunkhoz fogjuk mellékelni. Olvasóinknak boldog ünnepeket kívánunk.

Deés. Kollega. Ön izzó parazsat gyűjt szegény fejünkre. Lásna, ilyen az igaz szerelem. Mentül ridegebb az ostromlott fél, annál odaadobb, annál tartósabb a másik fél hűsége. A szóban forgó opus kétségkívül itt hever könyvtárunk valamely pókhálós sarkában. De ki tudja hol? A szerkesztő nem érnek rá könyveket olvasni és ha Ön véletlenül betoppanna hozzánk (aminek igazán örülnénk), arra a fölfedezésre jutna, hogy az egész könyvtárat pókháló lepi. Ki tehet róta?

Tere-Feri. Egy pár mondását használtuk. A többi kéziratról a szedő nagy búbanatára lemondunk. Szegény szedő, oly gyönyörű kéziratot még álmában se látott soha.

Eger. Dr. S. Köszönjük a sok jóakaratot. Mi nem mernők a közönséget úgy lezsfalni, mint Ön, de úgy látszik Ön nálunknál jobban ismeri.

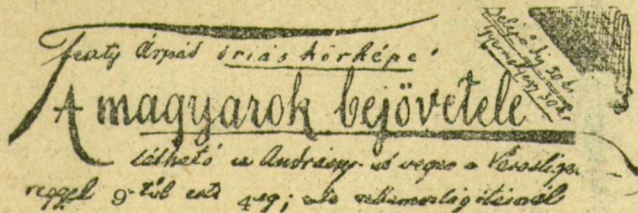
Zubolyiné. Majd iparkodunk, hogy kedvencz írói mentől sürűbben szerepeljek, de az jórészt nem rajtunk áll. Entre nous: Magyarországon nem terem tíz jó novella egy esztendőben. A nagy, a mivelt Franciaországban talán, de nem bizonyos, hogy az írások legjava a közönség elé jut-e. Mert ott is a divat határoz. Claude Tillier, aki e században élt, csak negyven évvel a halála után fedezték fel. Boldog Tillier!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

Foulard-selymet 60 krtól 3 frt 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legújabb mintázattal és színekben. u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg-selymet 35 krtól 14 frt 65 kr méterenkint** sima, csikos, koczkázott, mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal stb.) a megrendett áru **postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld postafordultával: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájcba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 2

!!Csak még rövid ideig lesz kiállítva!!

Belépti díj 50 kr.

A városligetbe menő villamos kocsik végállomása.

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

Egy könyvtár ingyen!

== A MAGYAR UJSÁG ==

minden előfizetője ingyen kapja meg a

Magyar Ujság könyvtárának

kiadványait, havonként egy díszes kötet regényt. Megkapják azok is, a kik csak egy hónapra fizetnek elő.

a Magyar Ujság

mely mindig jól értesült, gazdag, változatos és élénk tartalmú legolcsóbb napilap.

Előfizetési ára 1 hónapra 1 frt, negyedévre 3 frt, félévre 6 frt, egész évre 12 frt.

Egyes szám ára 4 kr., a vidéken 5 kr.

A Magyar Ujság kiadóhivatala.

Budapest, IV., Vármegyeház-utca 15.

Jubileum!

Ez is új: nem a közönség csinálja a jubileumot, hanem a közönségnek csinálja az

„ÜSTÖKÖS”

ez a kedves, ötletes, radikális jellemű, tarka-barka élcslap. Ő most ugyanis negyvenedik évfolyamába lép s ebből az alkalomból szerkesztője s kiadója — Szabó Endre azt az örömet szerzi az olvasó közönségnek, hogy a lap

előfizetési árát 8 frtról leszállítja 6 frtra, s így potom 1 frt 50 krajczárért lehet rá évnegyedenként előfizetni.

Az előfizetéseket elég úgy czimezni: Az „Üstökös” kiadóhivatalának, Budapesten. Helybeli előfizetéseket a »Pallas nyomdai r. társaság kiadóhivatalában, (V., Kálmán-utca 2.) vesznek fel.

!! Legújabb találmány !!

ANGOL FESTŐ SZAPPAN.

Mos és fest minden kelmét, selymet tizenöt perc alatt.

Nem fogja a kezét!

Színét nem hagyja!

Egy darab ára 40 kr. Fekete 50. kr.

Vezérképviselőség az oszt.-magy. monarchia, a balkán államok, Török- és Görögország részére:

=== Budapest, IV. ker., Bálvány-utca 5. szám. ===

Főraktár: MÉRTEY TESTVÉREK czégnél

Budapest, Váci-körút 20.

Mindenütt kapható.